

“Oljumarknaðurin í Føroyum –
frágreiðing um søluna av brennievnum í
Føroyum”

Arbeiðsskjal

Dagfest: 16. oktober 2015

Innihald

1	Inngangur	1
1.1	Lógargrundarlag v.m. (kap. 2)	1
1.2	Hugtakið “Best Practice” og hægri / lægri prísir (kap. 3)	1
1.3	Avbjóðingar í sambandi við samanberingar (kap. 4)	2
1.4	Asymmetrisk prísáseting (kap. 5)	2
1.5	Viðmerkingar til talvur í kap. 6 í Frágreiðingini (kap. 6)	2
1.6	Viðmerkingar til 6.4.1 og 6.5: Meirkostnaður í mun til onnur lond (kap. 7)	3
1.7	Viðmerkingar til 6.4.3: Samanberingar av roknskapartølum (kap. 8)	3
1.8	Gera ikki beinleiðis viðmerkingar til seinnu helvt í Frágreiðingini (kap. 9)	3
2	Lógargrundarlag v.m.	5
2.1	Inngangur	5
2.2	§ 6 og § 11 í Kappingarlógini	5
2.3	§ 22, nr. 4, í Kappingarlógini	6
2.4	Samantikið um lógargrundarlagið	6
3	Hugtakið “Best Practice” og hægri / lægri prísir	7
3.1	Notat frá Anders Ryom Villadsen: “Notat om potentialer og udfordringer ved brugen af best practice”	7
3.2	Ein samankopling av hugtakinum “Best Practice” við føroysku Frágreiðingina	9
3.3	Lágur söluprísur sum “Best Practice” fyri virkna kapping ?	10
3.4	Samantikið um hugtakið “Best Practice” og hægri / lægri prísir	12
4	Avbjóðingar í sambandi við samanberingar	13
4.1	Inngangur	13
4.2	Manglar umtalu av møguligum skeivleikum í nýttu söluprísunum	13
4.3	Manglar umtalu av møguligum orsökum til prísmunir	14
4.4	Samantikið um avbjóðingar í sambandi við samanberingar	16
5	Asymmetrisk prísáseting	17
6	Viðmerkingar til talvur í kap. 6 í Frágreiðingini	20
6.1	Inngangur	20
6.2	Viðmerkingar til prísirnar í Danmark	21
6.3	Viðmerkingar til prísirnar í Norra	22
6.4	Viðmerkingar til prísirnar í Svøríki	24
6.5	Viðmerkingar til prísirnar í Finnlandi	26
6.6	Viðmerkingar til prísirnar í ES	28

6.7	Samanumtikið um talvurnar í kap. 6 í Frágreiðingini	30
7	Viðmerkingar til 6.4.1 og 6.5: Meirkostnaður í mun til onnur lond	32
7.1	Samanumtikið um meirkostnað í mun til onnur lond	33
8	Viðmerkingar til 6.4.3: Samanberingar av roknskapartølum	34
8.1	Samanbering við onnur lond	34
8.2	Samanbering av avkastinum hjá føroysku feløgnum yvir tíð	38
8.3	Samanumtikið um samanberingar av roknskapartølum	39
9	Gera ikki beinleiðis viðmerkingar til seinnu helvt í Frágreiðingini	40

Høvuðspunkt

Effo hevur í eftirfylgjandi arbeidsskjali, gjørt viðmerkingar til uppskot til frágreiðing frá Kappingareftirlitinum, dagfest 6. august 2015.

Samanumtikið meta vit, at niðurstøðurnar, sum Kappingareftirlitið hevur gjørt, í frágreiðingini eru skeivar og/ella misvísandi. Kappingareftirlitið brúkar lutvíst fakta, sum eru skeiv og lutvíst fakta, sum eru uppgjørd á sera ymiskan hátt í teimum ymsu londunum (t.d. brutto- og nettoprísir). Eisini samanber Kappingareftirlitið Føroyar við lond, sum ikki eru samanberilig við Føroyar.

Harafturat vísa vit í viðmerkingunum m.a. á:

- At tað - vísandi til notat frá Annfinn V. Hansen, adv., - ikki er grundarlag og/ella heimild hjá kappingarmyndugleikanum at áleggja Effo at loyva øðrum kappingarneytum at fáa atgongd til oljugoymslurnar.
- At tað – vísandi til notat frá Anders Ryom Villadsen, lektor Phd - ikki gevur meining at samanbera Føroyar við Danmark, Norra, Svøríki, Finnland og ES, við tað at fyrirteytin um samanberiligheit á ongan hátt er til staðar.
- At frágreiðingin manglar at lýsa skeivleikarnar í teimum innheintaðu søluprísunum, herundir at meta um, hvat hettar merkir fyri samanberingarnar. At frágreiðingin manglar at gera eina meting av orsökum til møguligar prísminir.
- At vit eru samd við Kappingareftirlitinum í, at tað er asymmetri millum søluprísirnar og Platts, men at vit eru ósamd við Kappingareftirlitinum í, at príshækkingar henda skjótari enn príslækkingar í sambandi við broytingar í Platts.
- At ES-kommissiónin á síni heimasíðu ger vart við, at søluprísirnar hjá teimum ymsu londunum av nógvum ymsum orsökum ikki eru samanberiligir,
- At søluprísirnar fyri tey ymsu londini, sum eru við í samanberingunum hjá Kappingareftirlitinum eru – umframt tað, sum er nevnt omanfyri um brutto- og nettoprísir - uppgjørdir á sera ymiskan hátt, sum ger, at søluprísirnar ikki á nakran hátt eru samanberiligir.
- At uppgerðin um meirkostnað fyri føroyska samfelagið í mun til norðanlond undir einum og ES undir einum er skeiv, við tað at nýttu søluprísirnar ikki eru samanberiligir og avsláttir ikki innroknaðir.
- At ein samsvarandi samanbering millum Føroyar og Danmark og millum Føroyar og Norra hevði - við tølunum og útrokningarháttinum hjá Kappingareftirlitinum – víst ein minnikostnað fyri føroyska samfelagið uppá ávikavist 22 mió.kr. og 42 mió.kr. árliga árin 2004-2014.
- At tøluni, sum Kappingareftirlitið nýtir í sambandi við samanbering av, hvussu føroysku feløgini klára seg í mun til útlendsku feløgini, lutvíst eru skeiv og lutvíst ikki eru samanberilig.

Grundað á omanfyrinevnda hava vit í hesum umfarinum ikki valt at gera viðmerkingar til tankarnar í seinna partinum í Frágreiðingini, ið vit hava ilt við at síggja í einum veruligum føroyskum gerandisdegi. Fleiri spurningar stinga seg upp í hesum sambandi m.a.:

- Veitingartryggin í Føroyum
- Um ávísir aktørar “hoppa inn og út” úr føroyska marknaðinum, hvat gera hinir so ?
- Hvør hevur ábyrgd framyvir av neyðugum íløgum í oljugoymslur vm. ?
- Hava neyðugan bygnað og styrki at samráðast um oljukeyp og verða tryggur veitari

Onnur viðurskiftir gera seg eisini galdandi.

1 Inngangur

Niðanfyri eru gjørdar viðmerkingar til uppskotið til frágreiðing, sum Effo fekk frá Kappingareftirlitinum í august 2015. Uppskotið til frágreiðing, sum er dagfest 6. august 2015, hevur heitið: “Oljumarknaðurin í Føroyum – frágreiðing um søluna av brennievnum í Føroyum”.

Í okkara viðmerkingum gera vit m.a. vart við hesi viðurskifti:

1.1 Lógargrundarlag v.m. (kap. 2)

Í frágreiðingini frá Kappingareftirlitinum verður m.a. tosað um “at fremja tiltøk, sum opna marknaðin”. Ein móguleiki, sum Kappingareftirlitið nevnir í hesum sambandi, er móguleikin fyri at krevja, at aðrar fyrirkur fáa atgongd til fasilitetir hjá Effo.

Annfinn V. Hansen, adv., metir í einum notati til Effo, at tað er ikki grundarlag og/ella heimild hjá kappingarmyndugleikanum at áleggja Effo at loyva øðrum kappingarneytum at fáa atgongd til teirra oljugoymslur.

1.2 Hugtakið “Best Practice” og hægri / lægri prísir (kap. 3)

Vísandi til meginregluna um “Best Practice” ynskir Kappingareftirlitið at samanbera Føroyar við tey lond, sum teir halda hava mest virkna kapping, tvs. tey londini, sum hava “Best Practice” á økinum.

Harafturat metir Kappingareftirlitið, at kappingin er mest virkin í teimum londum, sum hava lægstu söluprísirnar.

Anders Ryom Villadsen, Phd og Lektor á Aarhus Universitet, hevur í einum notati til Effo lýst hugtakið “Best Practice”, har hann dregur samanum og skrivar, at tað eru nógvir vansar við hugtakinum. Í notatinum ger Anders m.a. vart við, at fyrirteytin fyri at nýta meginregluna um ”Best Practice” er, at tey, sum verða samanborin, eru samanberilig. Um ikki, so er ómøguligt at vita, um tað sum hevur givið ”succes” í einum stað eisini gevur somu ”succes” í einum øðrum stað. Hann nevnir eisini sum dømi, at í fleiri førum kann ikki roknast við, at ”Best Practice” í størri ES londum kann yvirførast við somu úrslitum til Føroyar.

Eftir okkara tykki eru tey londini, sum Kappingareftirlitið samanber Føroyar við, so mikið øðrvísi enn Føroyar, at samanberingin ikki gevur nakra meining.

Harafturat hava vit víst á og grundgivið fyri, at fyrirteytin hjá Kappingareftirlitinum um, at kappingin er mest virkin í teimum londum, sum móguliga hava lægri söluprísir, ikki uttan víðari er røtt. Sum víst á kunnu nógvi viðurskifti gera seg galdandi, sum gera, at hettar ikki er rætt.

1.3 Avbjóðingar í sambandi við samanberingar (kap. 4)

Í frágreiðingini hjá Kappingareftirlitinum verða söluprísirnir í Føroyum samanbornir við söluprísir í øðrum londum.

Kappingareftirlitið hevur í hesum sambandi innheintað söluprísir í Danmark, Norra, Svøríki, Finnlandi og øllum ES londunum viðvíkjandi fleiri oljulsøgum.

Í frágreiðingini verður einki gjørt fyri at lýsa, hvussu söluprísirnir eru uppgjördir í teimum ymsu londunum, og tað verður heldur einki gjørt fyri at meta um, hvønn týðning møguligir skeivleikar í söluprísunum hava á gjørdar samanberingar og niðurstøður.

Í frágreiðingini verður heldur einki gjørt fyri at meta um orsøkir til møguligan mun á prísunum í Føroyum og hinum londunum.

1.4 Asymmetrisk prísáseting (kap. 5)

Við at gera samanberingar yvir tíð av muninum millum söluprís og Platts kemur Kappingareftirlitið til ta niðurstøðu, at dømi er um asymmetrisk prísáseting í oljusøluni.

Til hettar er at siga, at Effo ongantíð hevur dult fyri, at felagið ikki broytir prísirnar, hvørja ferð heimsprísirnir broytast (tvs. tá Platts broytist). Effo hevur tvørturímóti víst á, at m.a. innkeypsmyndið í Føroyum ger, at oljuprísirnir hvørki hækka ella lækka líka skjótt sum onkra aðrastaðni.

Prísásetingin hjá Effo er grundað á Platts, kostnaðin á verandi goymslu og marknaðarstøðuna annars. Hetta gevur annan prísbygnað enn hjá feløgum, har keypt verður inn til dagssølu.

Vit eru sostatt samd við Kappingareftirlitið í, at tað er asymmetri millum söluprísirnar og Platts, men vit eru hinvegin ósamd við Kappingareftirlitið í, at prishækkingar henda skjótari enn prislækkingar í sambandi við broytingar í Platts.

1.5 Viðmerkingar til talvur í kap. 6 í Frágreiðingini (kap. 6)

Í sambandi við eftirkannan av söluprísunum hava vit staðfest, at innsavnaðu prísirnir frá teimum ymsu londunum eru gjørdir upp á sera ymiskan hátt.

Vit vilja í hesum sambandi leggja dent á, at söluprísirnir, sum Kappingareftirlitið hevur innheintað í teimum ymsu londunum, ikki eru samanberiligr út frá teirri orsøk, at summir av söluprísunum eru bruttoprísir, meðan aðrir söluprísir eru nettoprísir.

Harafturat er staðfest, at tað eru nógvir aðrir munir á, hvussu söluprísirnir eru uppgjördir.

Eisini er staðfest, at í ávísnum førum er munur millum teir prísir, sum Effo hevur latið og sum Kappingareftirlitið nýtir. Eisini eru munir millum Platts skrásetingar og tølini, sum Kappingareftirlitið nýtir.

1.6 Viðmerkingar til 6.4.1 og 6.5: Meirkostnaður í mun til onnur lond (kap. 7)

Kappingareftirlitið hevur roknað út, at hægri føroyskir prísir hava viðført ein meirkostnað fyri føroyska samfelagið, sum samanlagt er 33 mió.kr. árliga í mun til norðanlond og 81 mió.kr. árliga í mun til ES.

Vit meta fyri tað fyrsta, at samanberingin er skeiv út frá teirri orsök, at söluprísirnir í teimum ymsu londunum (sum nevnt omanfyri) eru uppgjørdir á sera ymiskan hátt og tí ikki samanberiligr. Avsláttir eru heldur ikki innroknaðir. Harafturat meta vit, at tey lond, sum Kappingareftirlitið samanber við, á ongan hátt eru samanberilig við Føroyar.

Vit vilja tó vísa á, at um Kappingareftirlitið hevði gjørt eins samanbering millum Føroyar og Danmark og millum Føroyar og Norra, hevði myndin verið ein heilt onnur. Við tølunum og útrokningarháttinum hjá Kappingareftirlitinum vísir ein tílík samanbering, at føroyska samfelagið hevur havt ein minnikostnað uppá 22 mió.kr. árliga í mun til Danmark og ein minnikostnað uppá 42 mió.kr. árliga í mun til Norra árinum 2004–2014.

1.7 Viðmerkingar til 6.4.3: Samanberingar av roknskapartølum (kap. 8)

Í Frágreiðingini staðfestir Kappingareftirlitið, at føroysku feløgini klára seg lutfalsliga betur enn samsvarandi feløg í hinum londunum.

Vit kunnu í okkara gjøgnumgongd av útrokningarhættunum og tølunum staðfesta, at lutvíst eru útrokningarnar hjá Kappingareftirlitinum av ROIC ikki rættar og lutvíst er taltífríð, sum Kappingareftirlitið nýtir fyri tey ymsu londini, ikki samanberiligt.

ROIC stendur fyri “Return on invested capital”. Kappingareftirlitið setir “invested capital” stórtstæð at verða tað sama sum “Ogn í alt”. Hetta er ikki vanligi máttin at gera hettar uppá, og má metast sum skeivt. “Invested capital” verður vanligi allýst sum “driftsmæssig” støðisogn umframt nettoarbeðskapitalur. Hetta hevur týðandi ávirkan á útrokningarnar.

Harafturat er staðfest, at norsku roknskapartølini bara fevna um detailhandil við olju til motorakfør og at í svensku tølunum er íroknað týðandi oljusøla til útlandið. Harvið eru norsku og svensku tølunum ikki samanberilig við føroysku tølunum.

Út frá hesum er ikki møguligt at koma við nakrari endaligari meting av, hvørt føroysku feløgini klára seg betur ella verri enn samsvarandi útlendsk feløg. Við at gera tær javningar, sum vit hava upplýsingar til, er tað tó okkara fatan, at avkastið hjá føroysku feløgnum ikki víkja frá avkastinum hjá útlendsku feløgnum.

1.8 Gera ikki beinleiðis viðmerkingar til seinnu helvt í Frágreiðingini (kap. 9)

Vísandi til okkara viðmerkingar er tað okkara samlaða fatan, at niðurstøðurnar, sum Kappingareftirlitið hevur gjørt í Frágreiðingini, eru skeivar og/ella misvísandi. Kappingareftirlitið brúkar lutvíst fakta, sum ikki eru røtt og lutvíst fakta, sum eru gjørd upp á sera

ymiskan hátt í teimum ymsu londunum (t.d. brutto- og nettoprísir). Harafturat samanber Kappingareftirlitið Føroyar við lond, sum ikki eru samanberilig við Føroyar.

Út frá hesum hevur Effo í fyrsta umfari valt ikki at gera beinleiðis viðmerkingar til niðurstøðuna í Frágreiðingini og serliga kap. 11.

Vit vilja tó gera vart við, at vit als ikki eru samd við teimum hugskotum/tilmælum, sum framganga av kap. 11. Eftir okkara meting kunnu tankarnir, sum nevndir verða í kap. 11, skjótt skapa sera týðandi óstabilitet í føroyska oljumarknaðinum til ógagns fyri brúkararan og samfelagið sum heild.

2 Lógargrundarlag v.m.

2.1 Inngangur

Í frágreiðingini frá Kappingareftirlitinum verður m.a. tosað um “at fremja tiltøk sum opna marknaðin”. Ein móguleiki, sum Kappingareftirlitið nevnir í hesum sambandi, er móguleikin fyri at krevja, at aðrar fyrirkur fáa atgongd til fasilitetir hjá Effo.

Í frágreiðingini verður hinvegin einki nevnt um, hvørjar heimildir Kappingareftirlitið hevur í hesum sambandi.

Effo hevur tí biðið Annfinn V. Hansen, adv., um at gera eitt notat, har hann út frá einum lögfrøðiligum sjónarhorni viðger hettar og tilhoyrandi spurningar. Notatið frá Annfinn V. Hansen umtalar hesi viðurskifti:

- avtalur millum fyrirkur, sum hava til endamáls ella sum fylgju at avmarka kappingina,
- misnýtsla av ráðandi marknaðarstöðu, og
- um og undir hvørjum umstøðum kappingarmyndugleikin kann krevja, at aðrar fyrirkur fáa atgongd til fasilitetir.

Niðanfyrir er ein samandrátur úr notatinum hjá Annfinn V. Hansen, adv. Víst verður til notatið í sini heild, sum er viðheft sum skjal 1.

2.2 § 6 og § 11 í Kappingarlógini

Annfinn V. Hansen, adv., vísir í notatinum á, at fyrirtreytin fyri at kappingarmyndugleikin kann geva feløgum boð við tí endamáli at steðga skaðiligu árinunum frá kappingaravmarkingum, herundir t.d. við at áleggja eina fyrirku eina samhandilsskyldu við ein kappingarneyta er,

- at tað er staðfest brot á ásetingarnar í § 6 um kappingaravleiðandi avtalur, ella
- at tað er staðfest brot á ásetingarnar í § 11 um misnýtslu av ráðandi marknaðarstöðu.

Tað er ikki staðfest brot á § 6 í kappingarlógini, tí tað krevur m.a., at tað hevur verið ein formur fyri samskifti millum fyrirkurnar um ávís viðurskifti, sum báðar fyrirkur eru samdar um ella hava tikið undir við.

Tá einki samband hevur verið millum oljufeløgini, fyriliggur ikki nakað brot á § 6 í kappingarlógini.

Fyrirtreytin fyri, at Effo P/f kann metast at hava eina ráðandi marknaðarstöðu eftir § 11 í kappingarlógini er m.a., at oljufelagið kann handla óheft av kappingarneytanum Magn P/f.

Oljufeløgini, ið hava nøkulunda javnt stóra marknaðarstöðu, tá tað snýr seg um sølu av brennievnum í Føroyum, kunnu ikki handla óheft av hvørjum øðrum. Tí hava hvørki Effo P/f ella Magn P/f eina ráðandi marknaðarstöðu.

Heldur ikki hava oljufeløgini eina kollektiva ráðandi marknaðarstöðu, tí feløgini framtraðka ikki sum ein kollektiv eind á føroyska marknaðinum innan sølu av brennievnum.

Annfinn V. Hansen, adv., vísir á, at tá Effo P/f ikki kann sigast at hava eina ráðandi marknaðarstöðu innan sølu av brennievnum og talan heldur ikki er um eina kollektiva ráðandi marknaðarstöðu, kann ikki verða talan um brot á § 11 í kappingarlógini.

2.3 § 22, nr. 4, í Kappingarlógini

Annfinn V. Hansen, adv., vísir harafturat á, at óansæð um brot skuldi verið staðfest á § 6 ella § 11 í kappingarlógini, so fyriliggur ikki heimild fyri at áleggja oljufeløgnum samhandilsskyldu í sambandi við teirra exchange-sáttmála.

Fyritreytin fyri at áleggja samhandilsskyldu eftir § 22, nr. 4, í Kappingarlógini er, at tað ikki er møguligt hjá einari aðrari fyrirøku at útvega sær fasilitetirnar, sum í hesum føri eru oljugoymslurnar hjá oljufeløgnum.

Tað er ikki grundarlag fyri at halda, at tað er ógjørligt at byggja sær oljugoymslur í Føroyum. Og tað fyriliggur heldur ikki nakað haldgott grundarlag fyri at staðfesta, at tað er ógjørligt at koma inn á føroyska marknaðin innan sølu av brennievnum, uttan at Effo P/f og Magn P/f verða áløgd eina samhandilsskyldu í sambandi við teirra exchange-sáttmála.

2.4 Samanumtikið um lógargrundarlagið

Annfinn V. Hansen, adv., metir, at tað er ikki grundarlag og/ella heimild hjá kappingarmyndugleikanum at áleggja Effo at loyva øðrum kappingarneytum at fáa atgongd til teirra oljugoymslur.

3 Hugtakið “Best Practice” og hægri / lægri prísir

Í byrjanini av kap. 6 í frágreiðingini hjá Kappingareftirlitinum stendur:

“Meginreglan um “Best Practice” verður vanligá nýtt, tá samanborið verður við onnur lond. Tað vil siga, at samanborið verður við tey lond, har virkseimið verður rikið mest effektivt, og har mett verður, at kappingin er mest virkin. “Best Practice” hátturin merkir, at tey lond, sum hava lægstu prísirnar verða vald”.

Umorðað kann sigast:

1. Kappingareftirlitið ynskir at samanbera Føroyar við tey lond, sum teir halda hava mest virkna kapping, tvs. tey londini sum hava “Best Practice” á økinum, og
2. Kappingareftirlitið metir, at kappingin er mest virkin í teimum londum, sum hava lægstu prísirnar.

Fyri at fáa eina skikkaða gjøgnumgongd av hugtakinum “Best Practice” hevur Effo biðið Anders Ryom Villadsen, Phd og Lektor á Department of Management á Aarhus Universitet, gera eitt notat um evnið “Best Practice”. Notatið er viðlagt sum skjal nr. 2 og niðanfyri er víst á nakað av tí, sum stendur í notatinum.

Síðani er gjørd ein samankopling av tí, sum stendur í notatinum hjá Anders Ryom Villadsen við frágreiðingina hjá Kappingareftirlitinum.

Eftir tað verður skrivað eitt sindur um, hvørt hægri ella lægri prísir siga nakað um virkna ella ikki virkna kapping.

3.1 Notat frá Anders Ryom Villadsen: “Notat om potentialer og udfordringer ved brugen af best practice”

Niðanfyri er víst á nakað av tí, sum stendur í notatinum:

Viðvíkjandi hugtakinum Best Practice skrivar Anders m.a. soleiðis:

“Best practice benchmarking handler altså om at identificere de praksisser (practices) eller processer, der er optimale til at løse en given opgave og få den overført og sat i aktiv brug i egne organisatoriske rammer”

Viðvíkjandi avleiddu úrslitunum við at brúka Best Practice skrivar hann soleiðis:

“Trods den intuitive appel (hvem vil ikke gerne lære fra de bedste?) og de åbenbare potentialer har forskningen svært ved at identificere stærke positive resultater relateret til brugen af best practice”

Viðvíkjandi avbjóðingunum við hugtakinum skrivar hann soleiðis:

“Mange af udfordringerne ved best practice er påpeget i den akademiske litteratur, men finder sjældnere vej til pressens fremstillinger og konsulenteres anvisninger”

Anders Ryom Villadsen nevnir m.a. hesar avbjóðingarnar:

- *“Vigtigheden af at sammenligne lande/organisationer, der reelt er sammenlignelige”*

Her skrivar hann m.a.:

“For at en succesfuld løsning fra et land kan forventes at kunne overføres som en brugbar bestpractice i et andet land må landene være sammenlignelige på relevante parametre som for eksempel størrelse, økonomisk formåen, geografi og kultur. For eksempel vil mange best practices fra større EU-lande ikke kunne forventes at kunne overføres med samme resultater til et lille ø-samfund som Færøerne....”

Og:

“Hvis ikke en rimelig grad af sammenlignelighed er til stede, er det umuligt at vide om en praksis, der giver succes et sted også vil give tilsvarende succes et andet sted”

- *“Vigtigheden af at observere alle relevante erfaringer med en praksis “*

Her skrivar hann m.a., at tað ofta er ivasamt, um tað sum verður observerað sum Best Practice eisini í veruleikanum er Best Practice. Hann skrivar eisini m.a.:

“at jo mere risikable praksisser, der anvendes i en organisation eller land, des større spredning er der i resultaterne”

- *“Udfordringer ved overførsel af best practice”*

Her skrivar hann m.a., at tað eisini kunnu verða trupulleikar at:

“overføre og implementere best practice i den lokale setting”

Í niðurstøðuni skrivar Anders Ryom Villadsen:

“Overordnet set er der dog en tendens til, at begrebet best practice bruges for overfladisk og uden tilstrækkelig hensyn til en række velkendte udfordringer og problematikker”

3.1.1 Samanumtikið um notat frá Anders Ryom Villadsen

Út frá notatinum kann sigast, at man skal verða varin við at brúka hugtakið “Best Practice”, tá man ynskir at yvirføra tað, sum virkar í øðrum londum, til Føroyar.

3.2 Ein samankopling av hugtakinum “Best Practice” við føroysku Frágreiðingina

3.2.1 Inngangur

Niðanfyri eru nøkur av teimum viðurskiptum, sum Anders Ryom Villadsen hevur viðgjørt í sínum notati, samankoplað við frágreiðingina hjá Kappingareftirlitinum.

3.2.2 Samanberiligheit

Í notatinum skrivar Anders Ryom Villadsen, at tað er týðandi, at *“en rimelig grad af sammenlignelighed er til stede”*.

Eftir okkara tykki er henda grundleggjandi fyritleyrt als ikki til staðar, tá Føroyar í frágreiðingini verða samanbornar við Danmark, Norra, Svøríki, Finland og ES sum heild.

Talan er um nógv størri lond og harvið marknaðir, sum liggja á meginlandinum og sum uppá stórsæð allar mátar eru øðrvísi enn Føroyar. Tá tað kemur til ES, so er talan um nógv ymisk lond við nógvum ymsum fyritleyrtum.

Harafturat er ivasamt, um tey oljufeløgini, sum samanborið verður við, eru samanberilig. Feløgini í hinum londunum eru sera stór feløg, sum flest øll eru partur av altjóða risasamtøkum.

3.2.3 Ikki sikkurt, at “Besta úrslitið” er best í einum øðrum høpi

Ein av avleiðingunum, um fyritleyrtin í sambandi við samanberiligheit ikki er til staðar, er sambært Anders Ryom Villadsen, at tað er *“umuligt at vide om en praksis, der giver succes et sted også vil give tilsvarende succes et andet sted”*.

Fyri frágreiðingina hjá Kappingareftirlitinum merkir hettar, at tað er ómøguligt at siga, um tað, sum virkar í hinum londunum, sum Føroyar verða samanbornar við, eisini virkar í Føroyum.

3.2.4 “Yvirfærsla” av Best Practice

Í notatinum kemur Anders Ryom Villadsen eisini inn á trupulleikarnar við at yvirfæra “Best Practice” frá einum landi til eitt annað land.

Hettar krevur fyri tað fyrsta, at vit vita, hvat tað er, sum ger at hettar landið er best.

Í frágreiðingini hjá Kappingareftirlitinum verður einki gjørt fyri at greina, hvat tað er, sum móguliga ger kappingina meira virkna í t.d. Svøríki í mun til í Føroyum. Hvussu kunnu vit so nýta hesa meting hjá Kappingareftirlitinum ?

Uttan grundgevingarnar kann man koma til at gera tiltøk, sum ikki eru í tráð við tað, sum gjørt verður í tí landinum, sum komið er fram til er best.

Eisini eftir at vit móguliga kenna grundgevingarnar, kann tað verða torført at innføra broytingarnar.

3.2.5 Samanumtikið um Best Practice í frágreiðingini hjá Kappingareftirlitinum
Út frá hesum má sigast, at Kappingareftirlitið samanber Føroyar við lond, sum á ongan hátt eru samanberilig við Føroyar. Hetta hevur m.a. tann týðning, at tað ikki er møguligt at vita, um tað sum riggar í teimum londum, sum samanborið verður við, eisini riggar í Føroyum.

Harvið er høvuðsfyritreytin fyri nýtslu av hugtakinum ”Best Practice” ikki uppfyllt, og samanberingarnar geva tí onga meining.

3.3 Lágur söluprísur sum “Best Practice” fyri virkna kapping ?

3.3.1 Útgangsstøðið fyri samanberingini hjá Kappingareftirlitinum
Í frágreiðingini hjá Kappingareftirlitinum verða (sum nevnt omanfyri) hugtakið “Best Practice” og lágur söluprísur tengd saman.

Fyri at finna landið við mest virknari kapping kannar Kappingareftirlitið söluprísirnar í ymsum londum. Kappingareftirlitið metir, at landið við lægstu prísnum hevur “Best Practice” viðvíkjandi virknari kapping, og hettar landið verður so brúkt til at samanbera Føroyar við.

Sum grundgivið verður fyri niðanfyri, kann man ikki uttan víðari ”antage”, at lond við lægst ella lægri prísnum hava mest virkna kapping.

3.3.2 Sigur “lágur” söluprísur nakað um virkna kapping ?

At lágur söluprísur ikki í sær sjálvum merkir, at kappingin er virkin, framgongur m.a. av innganginum til ta norsku kanningina frá 2014, sum víst verður til í frágreiðingini hjá Kappingareftirlitinum, har tað stendur:

“Ifølge økonomisk teori vil det i et marked med velfungerende konkurrence, være små muligheder for å ta ud højere marginer for aktørerne. Størrelsen og udviklingen i en aktørs marginer kan derfor fungere som en indikator på konkurransintensiteten i et marked. Konkurransetsynet vil derfor i denne rapporten se nærmere på udviklingen i bruttomarginen(1) i det norske drivstoffmarkedet, og sammenligne denne med udviklingen i Sverige. “

Í notu 1 í kanningini stendur víðari:

“Bruttomargin er pumpeprisen minus merverdiavgift andre avgifter og råvarepris (innkjøbspris). I bruttomarginen indgår også selskapenes driftskostnader. Disse kostnadene må derfor trekkes fra bruttomarginen for å få et riktig bilde av den faktiske fortjenesten per solgte liter.”

Sambært tí norsku kanningini (og sambært vanligari økonomiskari teori), so eru tað ikki hægri ella lægri söluprísir, sum siga nakað um, hvussu kappingarstöðan er. Hinvegin kann úrslit siga nakað um kappingarstöðuna. Eitt ónormalt yvirskot (hvat tað so er?) kann geva ábending (indikera) um eina óvirkna kapping.

Í norsku kanningini verður nevnt, at fyri tað fyrsta skulu rávøruútreiðslurnar dragast frá söluni, og harnæst skulu aðrar útreiðslur eisini dragast frá, tá vinningurin verður gjørdur upp og metast skal um kappingarstöðuna.

Tvs. at í staðin fyri at samanbera við söluprísir, burdi samanberingin verið faktiskur vinningur.

3.3.3 Hvat brúkar norska kanningin ?

Norska kanningin brúkar Bruttovinning, tá hon samanber við Svøríki. Men faktiskt er tað Søluprís, norska kanningin brúkar, tí hon setir sum fyrirtreyt (framgongur av notu 53), at rávøruprísurin er tann sami í Norra og Svøríki.

Í petti 5.2.5 í norsku kanningini verður tó nevnt, at henda fyrirtreyt ikki er heilt røtt. Har framgongur, at í tíðarskeiðnum 2001-2011 hevur svenski innkeypsprísurin verið upp til 20 oyru hægri enn norski innkeypsprísurin fyri blyfri 95 oktan bensin.

Norska kanningin hevur onga beinleiðis samanbering millum "aðrar útreiðslur" í Norra í mun til í Svøríki. Hinvegin ger norska kanningin eitt sindur burturúr at meta um gongdina (kostnadsutvikling) í øðrum útreiðslum (petti 5.2.1). Men við tað at norska "konkurrensetilsynet" "*ikke er kent med den faktiske kostnadudviklingen i drivstoffmarkedet, benyttes derfor konsumprisindeksen for å justere for kostnadutviklingen i Norge og Sverige*".

Samanumtikið kann sigast, at tá Norra og Svøríki mugu roknast fyri at líkast nógv meira enn Føroyar og hini londini, samanborið verður við, so eru skeivleikarnir í norsku kanningini helst munandi minni enn í tí føroysku kanningini.

3.3.4 Hvat brúkar føroyska kanningin ?

Sum nevnt brúkar føroyska kanningin söluprísir, tá samanborið verður.

Í mun til ta norsku kanningina verður einki gjørt fyri at meta um, hvussu bæði munir í rávøruprísirum og øðrum útreiðslum ávirka úrslitið, sum komið verður fram til.

Mátin sum føroyska kanningin verður gjørd uppá, er bara rættur um bæði "Rávøruprísir" og "Aðrar útreiðslur" eru á sama støði í Føroyum, sum í teimum londum, samanborið verður við.

Sum nevnt vóru upp til 20 oyru á muni millum norska og svenska innkeypsprísir á blyfri 95 oktan bensin í tíðarskeiðnum 2001-2011. Bæði svensku og norsku feløgini eru nógv ferðir størri enn tey føroysku; hvussu nógv annarleiðis man innkeypsprísir hjá føroysku feløgnum verða ?

Sovítt vit vita, finnast ikki tøl sum gera tað møguligt at samanbera "Aðrar útreiðslur" hjá føroysku oljufeløgnum við "Aðrar útreiðslur" hjá oljufeløgnum í hinum londunum. Men vísandi til

- lutvíst serligu viðurskiftini í Føroyum í mun til hini londini (t.d. ymiskur logistikbygnaður, annað nýtsumynsur v.m.) og
- lutvíst at føroysku feløgini eru sera lítil í mun til útlensku feløgini, sum flest øll eru partur av stórum altjóða samtøkum,

so má roknast við, at aðrar útreiðslur eru lutfalsliga hægri pr. litur í einum minni marknaði sum tí føroyska samanhildið við hini londini. Metast má tí, at føroyska kanningin her ikki fer

rætta vegin, og í mun til norsku kanningin verður einki gjørt fyri at meta um, hvussu nógv annarleiðis føroyska kanningin er.

3.3.5 Samanumtikið um samanspælið millum lágan söluprís og ”Best Practice”

Kappingareftirlitið er komið til, at føroysku prísirnir eru hægri enn í hinum londunum, samanborið verður við. Sum víst á aðrastaðni, meta vit at tað er so stór óvissa knýtt at uppgerðarháttinum av söluprísinum, at man ikki uttan víðari kann gera hesa niðurstøðu.

Men sjálvt um tað skuldi verið rætt, at söluprísurin er lægri enn í Føroyum, so er tað ikki vist, at kappingarstøðan er orsökkin.

Prísmunir kunnu t.d. verða orsakað av:

- Øðrum nýtslumynstri hjá kundum
- Øðrum logistikbygnaði
- Hægri innkeypsprísnum
- Størri váða
- Hægri rakstrarkostnaðum pr. litur
- Øðrum

Tað skal nógv meira greining/analýsa til fyri at staðfesta orsøkina til ein møguligan prísmun.

Í samband við Best Practice hugtakið kann tí samanumtikið sigast, at söluprísurin í Føroyum í mun til hini londini í samanberingini als ikki sigur nakað um kappingarstøðuna.

3.4 Samanumtikið um hugtakið “Best Practice” og hægri / lægri prísir

Sigast má, at høvuðsfyritreytin “samanberiligheit”, sum má verða uppfyllt í sambandi við nýtlu av hugtakinum “Best Practice”, á ongan hátt er uppfyllt í kanningin hjá Kappingareftirlitinum.

Harafturat má sigast, at fyritreytin hjá Kappingareftirlitinum um, at kappingin er mest virkin í teimum londum, sum hava lægstu prísir, er skeiv.

4 Avbjóðingar í sambandi við samanberingar

4.1 Inngangur

Í petti 6.1 til 6.3 í kanningini hjá Kappingareftirlitinum verða prísirnir í Føroyum samanbornir við norðanlond og ES (skjal nr. 3). Viðmerkingar til tær einstøku talvurnar eru gjørdar aðrastaðni.

Eftir okkara tykki eru í minsta lagi 2 veikleikar við samanberingunum:

1. Manglar umtalu av møguligum skeivleikum í nýttu söluprísunum v.m.
2. Manglar umtalu av møguligum orsøkum til prísmunir

Sum víst niðanfyri meta vit, at ymiskleikin í innheintaðu prísunum ger, at tað ikki er gjørligt at gera eina samanbering millum lond.

4.2 Manglar umtalu av møguligum skeivleikum í nýttu söluprísunum

4.2.1 Inngangur

Í kanningini eru innheintaðir söluprísir úr nógvum ymiskum londum, men kanningin nevnr einki um møguligar veikleikar í hesum sambandi.

Í kap. 5 í føroysku kanningini verður einans upplýst, hvar upplýsingarnar um prísir koma frá. Men har verður ikki nevnt nakað um, at møguligir veikleikar eru, tá samanberast skal.

4.2.2 Söluprísir í norsku kanningini

Í føroysku kanningini verður í petti 8.2 víst til 2 norskar kanningar, onnur gjørd í 2010 og hin í 2014.

Hóast norska kanningin frá 2014 bert fevnir um eina samanbering millum Norra og Svøríki og hóast hon bert fevnir um blyfri 95 oktan bensin, so ger kanningin nógv burturúr at umtala og viðgera møguligar veikleikar við kanningini.

Ein av veikleikunum, sum gjørt verður nógv burturúr at lýsa, er hvussu data er innsavnað, og hvørjir trupulleikar kunnu verða í hesum sambandi.

Viðvíkjandi møguligum veikleikum í innsavnaðu prísunum verður m.a. nevnt:

- *“De svenske prisene er anbefalt pris, mens de norske er faktiske priser. I Konkurrenceverkets rapport vises det at gennemsnittlig faktisk pris var 26 øre lavere enn gennemsnittlig anbefalt pris på en representativ stasjon i Gøteborg, som er der de laveste drivstoffprisene observeres i Sverige. Dett bidrar til en overvudering av prisen kunderne faktisk betaler i det svenske drivstoffmarkedet”*,
- *Videre er de svenske prisdatene basert på et udvalg betjente bensinstasjoner, mens de norske er baseret på et representativt utvalg statsjoner. Siden ubetjente stasjoner*

typisk har lavere pumpepriser enn betjente, og siden andelen ubetjente stasjoner er relativt høy i Sverige, bidrar dette trolig til at det svenske prisniveau overvurderes”,

- *“En anden mulig svakhed er at priserne er hentet inn på specielle dager (i Norge den 15. hver måned). Ettersom prisene i drivstoffmarkedet varierer ganske mye og det varierer hvilken ukedag den 15. er i ulike måneder, kan varierende priser gjennom uken være potensiell feilkilde i SSB-daterne. Data fra kjedene inneholder alle priser og tidspunkt for alle prisendringer fra alle norske bensinstasjoner i den aktuelle tidsperioden. Kjededataene tar således høyde for at prisene varierer gjennom uken, og har ikke samme feilkilde som SSB-dataene. Tilsynet har sammenlignet de to prisseriene og finder at prisene er noe lavere i kjededataene sammenlignet med SSB-datene”,*
- *“Disse mulige svakhedene blir nærmere vurderet i tilknytning til analysen av bruttomarginen”.*

Meiningin við at endurgeva hetta er:

- Lutvíst at vísa, hvussu nógv norska kanningin ger burturúr at viðgera møguligar veikleikar í datagrundarlagnum í kanningini og gera metingar av, hvørja ávirkan hettar kann hava á úrslitini í kanningini.
- Lutvíst at gera vart við, at tað kunnu verða sera nógvar orsökir til, at tað ikki uttan víðari ber til at samanbera innsavnaðu söluprísirnar.

Sum nevnt omanfyri viðger norska kanningin hesar veikleikar, hóast kanningin bara viðger eitt oljuslag, og hóast samanberingina bara er í mun til Svøríki.

4.2.3 Søluprísir í føroysku kanningini

Við tað at kanningin hjá Kappingareftirlitinum lutvíst fevnir um fleiri oljusløg og lutvíst fevnir um Danmark, Norra, Svøríki, Finnland og øll ES londini, so er vandi fyri, at trupulleikarnir/veikleikarnir við innsavnaðu upplýsingunum um prísir eru nógv størri enn í tí norsku kanningini, sum nevnd er í kanningini hjá Kappingareftirlitinum.

Í sambandi við gjøgnumgongdina av tølunum í teimum ymsu talvunum í kap. 6 í frágreiðingini hava vit niðanfyri í ávísan mun kannað eftir, á hvønn hátt prísirnir í teimum ymsu londunum eru uppgjørdir.

Tað vísir seg, at uppperðarhættirnir eru sera ymiskir og merkir hettar (sum nærri umtalað niðanfyri) at samanberingarnar millum Føroyar og hini londini ikki rættiliga geva meining.

Eftir okkara tykki átti tað at framgingið týðiliga av kanningini, hvørjir munir eru í tølunum og at tøluni tí ikki eru samanberiliga (sí nærri í kap. 6).

4.3 Manglar umtalu av møguligum orsøkum til prísrunir

Kanningin hjá Kappingareftirlitinum ger lítið og einki fyri at meta um møguligar orsökir til, hví munir eru á söluprísunum, sum Kappingareftirlitið er komið fram til. Einasta orsøkin Kappingareftirlitið nevnr, er vantandi kapping og harvið størri yvirskot.

Í norsku kanningini, sum nevnd er omanfyri, verður nógv gjørt burturúr at klárleggja og meta um viðurskifti/orsøkir, sum kunnu ávirka “sammenligningen af bruttomarginen”. Norska kanningin ger greitt, at tað kunnu verða aðrar orsøkir enn kappingarstöðan, sum eru orsøkin til prísmunir og broyting í prísmunum.

Í norsku kanningini verða síðani hesi viðurskifti viðgjørd:

1. **”Kostnadsudvikling**

Konkurransetilsynet har sett på om nasjonale forskjeller i kostnader (transportkostnader, lønnskostnader, etc) kann forklare den ulike utviklingen i bruttomarginen i Norge og Sverige. ”

- Síðani verður skrivað eitt sindur um, hvat hettar kann merkja fyri samanberingina.

2. **”Rabatter i Norge”**

- Nevna her at rabattin í Norra hevur ligið um 25-30%.

- Síðani verður skrivað eitt sindur um, hvat hettar kann merkja fyri samanberingina.

3. **”Prisseriene**

Prisseriene som benyttes som udgangspunkt for de norske og svenske bruttomarginene er henholdsvis faktiske priser indhentet af SSB på et fast tidspunkt i måneden for et representativt udvalg stasjoner i Norge, mens det er anbefalte priser for Sverige innhentet av SPBI”

- Síðani verður skrivað eitt sindur um, hvat hettar kann merkja fyri samanberingina.

4. **”Betjente og ubetjente statsjoner i Sverige”**

Tað eru nógv meira ”ubetjente statsjoner” í Svøríki enn í Norra og kann hettar verða ein orsøk til ein lægri oljuprís í Svøríki.

5. **”Innkjøbspris”**

Sambært norsku kanningini hava innkeypsprísirnir í Svøríki generelt verið hægri enn í Norra. Munurin broytist nógv og var umleið 20 oyru í 2009, tá munurin sær út til at vera størstur.

Meiningin við at endurgeva hettar er fyri at vísa, hvussu nógv norska kanningin ger burturúr at viðgera viðurskifti, sum kunnu ávirka samanberingina av “bruttomarginen”.

Norska kanningin vísir sostatt á nógv viðurskifti sum kunnu gera, at:

- prísirnir eru ymiskir millum lond
- prísmunurin kann broytast yvir tíð

uttan at man av hesi orsøk kann siga, at tað er kappingarstöðan í londunum, sum er ymisk.

Tá so nógv viðurskifti kunnu gera seg galdandi í norsku kanningini, sum bara kannar eitt oljuslag og bara í mun til Svøríki, hvussu nógv viðurskifti kunnu so ikki gera seg galdandi, tá man samanber Føroyar við øll norðanlondini hvør sær og samlað og við alt ES samlað ?

Eftir okkara tykki burði nógv verið gjørt burturúr at greina og meta um, hví møguligir munir eru á söluprísnum í kanningini hjá Kappingareftirlitinum. Staðfestast kann, at føroyska kanningin ger stórtsæð einki burturúr at kanna hesi viðurskifti.

Eftir okkara tykki gera m.a. stødd og landafrøðiliga støðan, at sum útgangsstøði má roknast við, at Føroyar hava aðrar prísir, enn londini samanborið verður við. Niðanfyri verður komið inn á nøkur viðurskifti sum eisini gera, at ein samanbering av söluprísnum má takast við fyrivarni.

1. Tá samanberingar verða gjørdar av söluprísnum millum tey ymsu londini verður á ongan hátt tikin hædd fyri, at feløgini í teimum ymsu londunum hava ymsar innkeypsprísir.

Sum nevnt omanfyri staðfesti norska kanningin, at svensku innkeypsprísirnir hava verið upp til 20 oyru hægri enn norsku innkeypsprísirnir. Vísandi til at føroysku feløgini eru sera smá í mun til bæði norsku og svensku feløgini, má roknast við at føroysku innkeypsprísirnir eru annarleiddis.

2. Samanbering av söluprísnum í mun til Platts tekur ikki hædd fyri ymiskleika í øðrum kostnaðum.
3. Tað verður heldur ikki tikin hædd fyri, at allar aðrar útreiðslur í einum minni marknaði helst eru lutfalsliga hægri pr. seldan litur enn í einum størri marknaði.

Harafturat kemur, at söluprísurin í teimum ymsu londunum er uppgjørdur á sera ymiskan hátt, og tí er torført at fyrihalda seg til møguligar prísmunir.

4.4 Samanumtikið um avbjóðingar í sambandi við samanberingar

Sum nevnt manglar Kappingareftirlitið at viðgera møguligar skeivleikar í innheintaðu söluprísnum, herundir hvørjar avleiðingar hesir hava fyri gjørdar samanberingar og niðurstøður.

Harafturat manglar Kappingareftirlitið at viðgera møguligar orsøkir til prísmunir, herundir hvørjar avleiðingar nevndu orsøkir hava á niðurstøðurnar hjá Kappingareftirlitinum.

5 Asymmetrisk prísáseting

Kappingareftirlitið nýtir samanberingar í kap. 5 og kap. 6 av prís-gongdini í Føroyum í mun til Platts til at koma til ta niðurstøðu, at dømi er um asymmetrisk prísáseting í oljusøluni.

Viðvíkjandi blýfríum bensini nevnir Kappingareftirlitið tvey dømi um asymmetrisk prísáseting. Eitt dømi er frá 2008 og eitt dømi er frá 2014.

Til hesi ítøkilig dømi er at siga, at vit á fundi við Kappingareftirlitið hava greitt frá orsökini til munin í 2008. Talan var um, at oljuprísirnir ”kollapsaðu”, og er hettar eisini orsøkin í 2014, tá gongdin var tann sama sum í 2008.

Viðvíkjandi diesel og gassolju brúkar Kappingareftirlitið hesa orðing (tvs. hesin tekstur stendur 2 ferðir):

“At prís-munurin sveiggjar meira eftir 2008 enn undan 2008 kundi týtt uppá, at føroysku oljufeløgini síðan tey gjørdust sjálvstøðug eru í størri mun farin at gera sær dalt av asymmetriskari príssetan. Tvs. at oljufeløgini eru skjót at hækka sínar prísir, tá altjóða innkeypsprísir hækka, meðan tey eru sein við at lækka sínar prísir, tá altjóða innkeypsprísirnir lækka”.

Viðvíkjandi úttalilsinum um diesel og gassolju er at siga, at tað ikki er samsvar millum fyrri setningin og seinna setningin, tí størri ella minni sveiggj siga einki um, hvørt hækkingar henda skjótari ella seinni enn lækkingar. Størri sveiggj sigur bara, at söluprísirnir ikki hækka og lækka samstundis sum broytingar í Platts, og at munirnir (báðar vegir) eru størri.

Okkara fatan er, at grafarnir, sum Kappingareftirlitið hevur gjørt, vísa, at broytingar í söluprísnum ikki henda samstundis sum broytingar í Platts. Hinvegin siga grafarnir ikki nakað eintýðugt um, hvørt príshækkingar henda skjótari enn príslækkingar í mun til broytingar í Platts.

Effo hevur ongantíð dult fyri, at felagið ikki broytir prísirnar, hvørja ferð heimsprísirnir broytast (tvs. tá Platts broytist). Effo hevur tvørturímóti víst á, at m.a. innkeypsmynstið í Føroyum ger, at oljuprísirnir hvørki hækka ella lækka líka skjótt sum aðrastaðni.

Prísásetingin hjá Effo tekur m.a. útgangsstøði í hesum viðurskiftum:

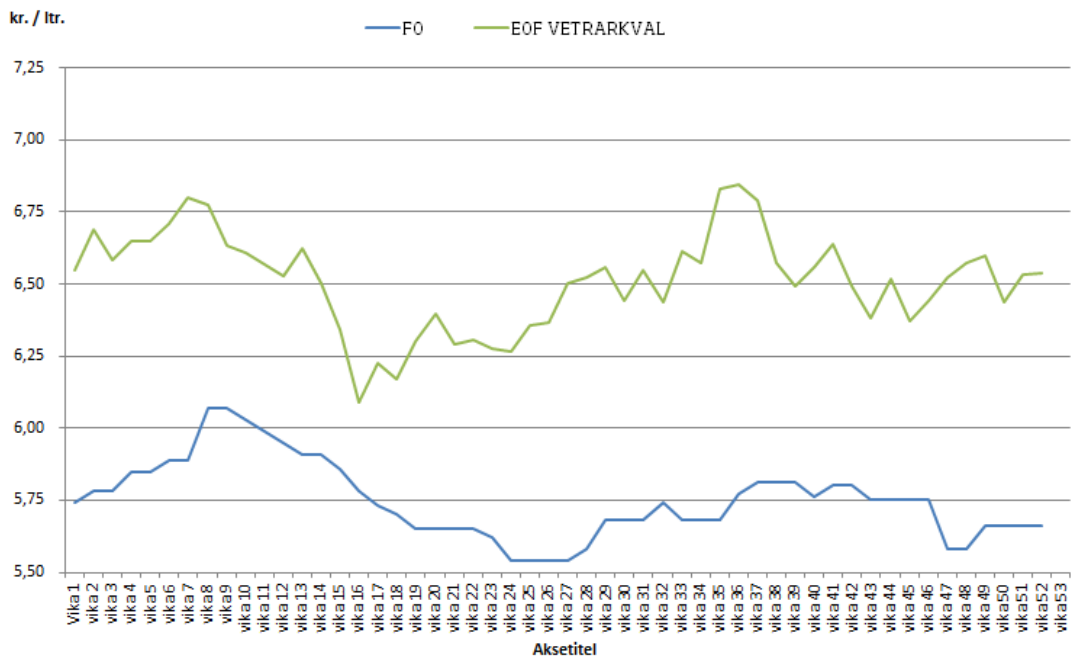
- Platts
- Innkeypsprísi á goymslu
- Kappingarstøðu annars

Hetta gevur annan prísbygnað enn hjá feløgum, har keypt verður inn til dagsins sølu.

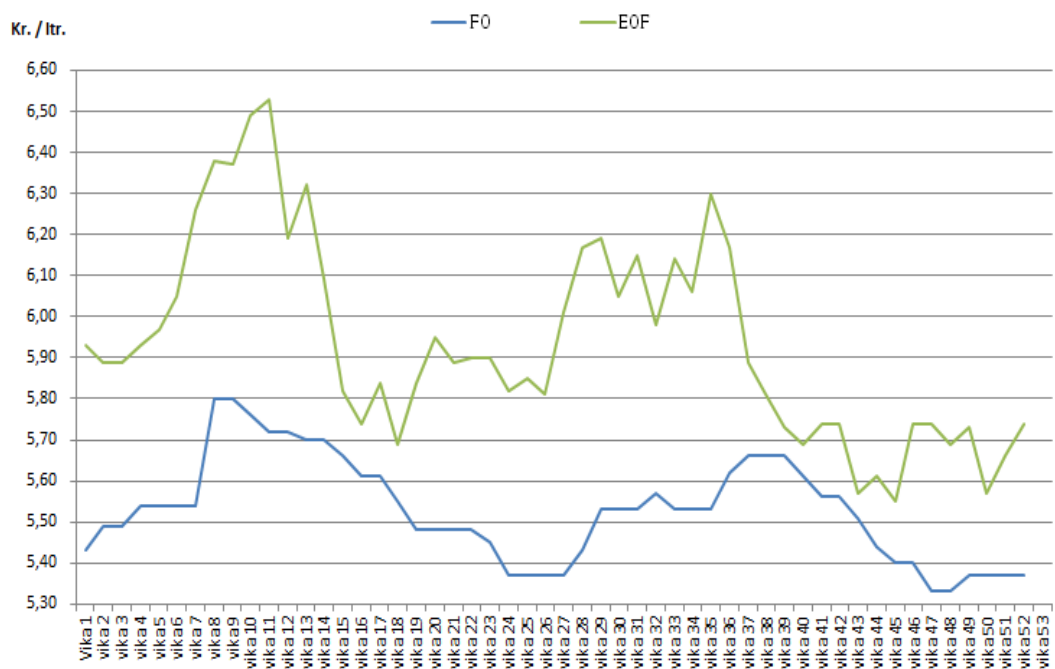
Effo hevur í nógv ár gjørt samanberingar millum prísirnar hjá felagnum og prísirnar, sum framganga av EOF (www.eof.dk).

Vit hava niðanfyri endurgivið tøluni fyri 2013:

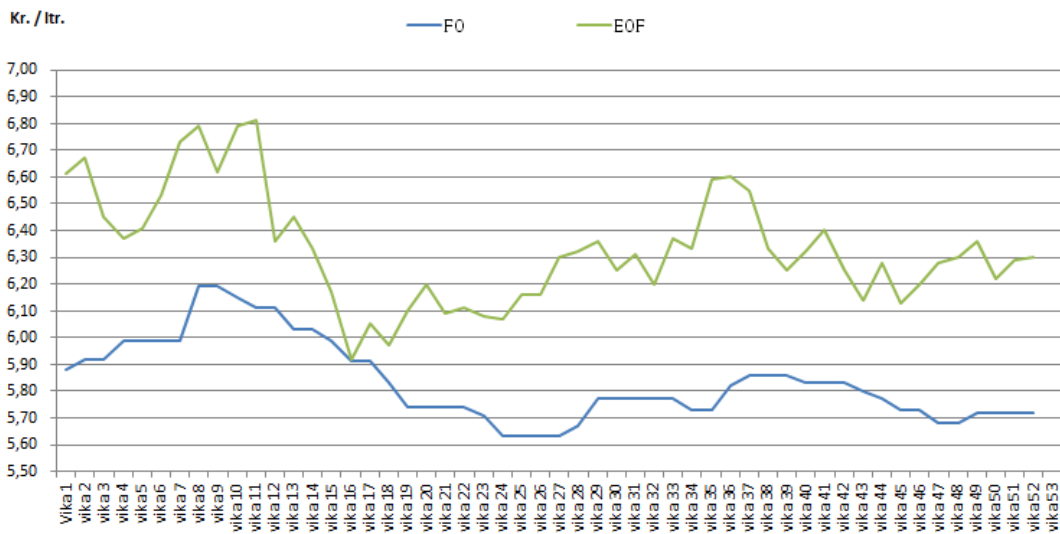
Prísir á gassolju, eksl. gjöld - 2013

Prísir á blýfrúm bensini, eksl. gjöld - 2013

Prísur á autodiesel, eksl. gjöld - 2013

Tølini fyri 2013 vísa m.a.,

- at føroysku prísirnir generelt svigaðu minni enn teir dansku prísirnir,
- at bæði príshækkingar og príslækkingar slerdu nógv seinni ígjøgnum í Føroyum enn í Danmark, og
- at söluprísirnir generelt vóru lægri í Føroyum enn í Danmark.

5.1.1 Samanumtikið um asymmetrisku prísáseting

Vísandi til omanfyristandandi eru vit samd við Kappingareftirlitið í, at tað er asymmetri millum söluprísinar og Platts, men vit eru ósamd við Kappingareftirlitið í, at príshækkingar henda skjótari enn príslækkingar í sambandi við broytingar í Platts.

6 Viðmerkingar til talvur í kap. 6 í Frágreiðingini

6.1 Inngangur

Vit hava við stakroyndum eftirkannað upplýsingar í teimum ymsu talvunum. Kannaðu prísirnir fevna bæði um uppgivnu söluprísirnar og um uppgivnu noteringarnar av Platts. Sigast skal, at vit ikki hava kannað allar upplýsingarnar.

Viðvíkjandi bæði söluprísnum og noteringunum av Platts hava vit staðfest, at tað í nøkkum førum er munur millum tey tøl sum Kappingareftirlitið nýtir og tey tøl sum Effo hevur givið Kappingareftirlitinum.

Vit hava harafturat í ávísan mun kannað eftir, hvussu prísirnir í teimum ymsu londunum eru innsavnaðir fyri at meta um, í hvønn mun hesir kunnu samanberast við føroysku prísirnar.

Niðanfyrri verða hugtøkini “bruttoprísir” og “nettoprísir” nýtt. Við “bruttoprísir” verður sum útgangsstøði hugsað um listaprísir uttan avsláttur, meðan “nettoprísir” sum útgangsstøði eru listaprísir við avslátt. Í sambandi við gjøgnumgongdina niðanfyrri er komið eftir, at tað er sera ymiskt frá landi til land, hvussu bæði “bruttoprísir” og “nettoprísir” eru uppgjördir. Hettar merkir, at hóast tað eitur bruttoprísir í nógvum londum, so eru hesir bruttoprísir ikki samanberiligrir, og tað sama ger seg galdandi fyri nettoprísir.

Á heimasíðuni hjá ES-kommissionini verður eisini gjørt vart við trupulleikan við samanberiligrir, har teir yvirskipað skriva:

Comparisons between prices and price trends in different countries shall be carefully made. They are of limited validity because of differences in product quality, in marketing practices, in market structures, and to the extent that standard categories are representative of the total sales of a given product.

*Information concerning subscriptions to the Oil bulletin:
e-mail: ener-oil-bulletin@ec.europa.eu*

Disclaimer

This oil bulletin prepared by the European Commission aims at enhancing public access to information about petroleum product prices within the Members States of the European Union. Our goal is to keep this information timely and accurate. If errors are brought to our attention, we will try to correct them.

However the Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to the information on this publication.

ES-kommissionin ger sostatt vart við, at man skal verða varin, tá tøluni á teirra heimasíðu verða brúkt til at gera samanberingar av prísnum millum lond. Sum sæst nevna teir nógvar orsøkir til, at prísirnir ikki eru samanberiligrir.

Vit kunnu staðfesta, at hóast hesar ávaringar frá ES-kommissionini, so hevur Kappingareftirlitið uttan fyrivarnir brúkt prísirnar, sum framganga av heimasíðuni hjá ES-kommissionini. Kappingareftirlitið hevur eisini uttan fyrivarnir gjørt samanberingar av

hesum prísnum og føroyskar prísir, og gjørt sera víttfevnandi niðurstøður út frá hesum skeiva samanberingargrundarlagi. Hettar meta vit er ikki í lagi.

6.2 Viðmerkingar til prísirnar í Danmark

Í kap. 5 í Frágreiðingini framgongur, at prísirnir á brennievnum í Danmark eru frá heimasíðuni hjá ES-kommissiónini (Weekly Oil Bulletin).

Talva frá kap. 6 í Frágreiðingini.

Talva 6.1.2: Prísmunur á blýfríum bensini uttan avgjöld og mvg í Føroyum og Danmark (2005-2014)

Ár	Bensin FO	Bensin DK	Munur	Munur í %
2014	6,03	5,32	0,71	13,3
2013	6,21	5,60	0,61	10,9
2012	6,56	5,80	0,76	13,1
2011	5,94	5,35	0,59	11,0
2010	4,92	4,33	0,59	13,6
2009	4,12	3,43	0,69	20,2
2008	5,25	4,12	1,13	27,3
2007	4,76	3,74	1,02	27,2
2006	4,64	3,60	1,04	29,0
2005	4,25	3,18	1,06	33,4

Kelda: ES Kommissiónin, P/f Magn og P/f Effo

Viðvíkjandi føroysku prísunum hava vit staðfest, at í nøkrum førum er munur millum prísirnar, sum Kappingareftirlitið nýtir, og prísirnar, sum Effo hevur givið Kappingareftirlitinum. Munir eru funnir fyri øll tey kannaðu oljulsøgini.

Í mun til teir føroysku prísirnar, so er størsti munurin móttvegis teimum donsku prísunum tann, at talan er um nettoprísir. Harafturat eru donsku prísirnir uppgjørdir sum eitt “arithmetic average”, og harvið eru prísirnir ikki eitt miðal av allari oljulsølu, sum er við í kanningini, sí nærri niðanfyri.

Í hesum sambandi kann nevast, at tað er týðandi munur millum prísirnar, sum nýttir verða í frágreiðingini (og sum stava frá heimasíðuni hjá ES-kommissiónini) og prísirnar, sum framganga av heimasíðuni hjá EOF (energi- og olieforum). Effo ger vikuliga samanberingar millum prísirnar í Føroyum og Danmark út frá hesum prísnum. Sum víst á omanfyri í kap. 5 vóru donsku söluprísirnir sambært EOF fyri øll tey samanbornu oljulsøgini hægri í 2013 enn føroysku prísirnir.

Niðanfyri er endurgivið nakað av tí, sum framgongur av Weekly Oil Bulletin um innsavnaðu upplýsingarnar hjá Kappingareftirlitinum:

Hvørjar dagar fevna prísirnir um?

Miðalprísir fyri allar dagar í vikuni.

Er talan um brutto- ella nettoprísir?

Talan er um eitt slag av nettoprísirum. Oljufeløgini rapportera hvønn ársfjórðing, hvussu stórir avslátturir hevur verið seinasta ársfjórðing. Nettoprísirur byggja so lutvíst á uppgivnu vikuligu prísirum við frádrátti av uppgivna miðal avsláttirum fyri ársfjórðing.

Tvs. at uppperðirnar eru ein blandingur av dagligum/vikuligum prísirum og kvartárligum uppperðum av avsláttir.

Hvar stava dataini frá og hvussu stóran part av marknaðinum fevna tey um?

Dataini fevna um prísir frá 5 stórum feløgum (Shell, Statoil Fuel og Retail, Q8, Uno-X og OK), svarandi til umleið 88% av samlaðu søluni.

Hvussu er miðalprísirur útroknaður?

Miðalprísirur er útroknaður sum “arithmetic average”.

At talan er um “arithmetic average” merkir m.a., at miðalprísirur hjá feløgnum við lutfalsliga lítlari oljusølu og miðalprísirur hjá feløgum við lutfalsliga stórar oljusølu telja líka, tá samlaði miðalprísirur verður gjørdur upp.

Sama ger seg galdandi, tá miðal avslátturur verður gjørdur upp, tvs. at avslátturur hjá “lítlum” feløgum og avslátturur hjá “stórum” feløgum telja líka, tá miðal avslátturur verður gjørdur upp.

Sostatt er talan ikki um ein miðalprísirur fyri alla søluna, sum er við í uppperðini.

6.3 Viðmerkingar til prísirnar í Norra

Í kap. 5 í Frágreiðingini framgongur, at prísirur á brennievnum í Norra eru frá heimasíðuni hjá “Norsk Petroleumsinstitut”. Tað framgongur víðari av frágreiðingini, at tøluni á heimasíðuni hjá “Norsk Petroleumsinstitut” stava frá norsku hagstovuni “Statistisk Sentralbyrå”.

Talva frá kap. 6 í Frágreiðingini.

Talva 6.1.3: Prísmunur á blýfríum bensini uttan avgjöld og mvg í Føroyum og Noreg (2005-2014)

Dato	Bensin FO	Bensin NO	Munur	Munur í %
2014	6,01	5,38	0,63	11,71
2013	6,21	5,83	0,38	6,52
2012	6,56	6,19	0,37	5,98
2011	5,94	5,41	0,53	9,80
2010	4,92	4,42	0,50	11,31
2009	4,12	3,5	0,62	17,71
2008	5,25	4,47	0,78	17,45
2007	4,76	4,08	0,68	16,67
2006	4,64	3,98	0,66	16,58
2005	4,25	3,44	0,81	23,55

Kelda: Norsk Petroleumsinstitutt, P/f Magn og P/f Effo

Viðvíkjandi føroysku prísunum hava vit staðfest, at í nøkrum førum er munur millum prísirnar, sum Kappingareftirlitið nýtir, og prísirnar, sum Effo hevur givið Kappingareftirlitinum. Munir eru funnir fyri øll tey kannaðu oljslugøini.

Tað eru fleiri stórir munir millum uppgerðarháttin á føroysku prísunum og norsku prísunum. Í mun til føroysku prísirnar eru norsku prísirnar nettoprísir, prísirnar eru bara fyri 1 dag í hvørjum mánaði og teir fevna ikki um alt landið. Í hesum sambandi skal eisini havast í huga, at prísirnar broytast munandi gjøgnum vikuna, sí niðanfyri.

Niðanfyri er endurgivið nakað av tí, sum framgongur av heimasíðuni hjá “Norsk Petroleumsinstitutt” og “Statistisk Sentralbyrå” um innsavnaðu upplýsingarnar:

Hvørjar dagar fevna prísirnar um?

Prísirnar fevna bara um prísir, sum eru galdandi mitt í mánaðinum.

Báðar tær norsku kanningarnar, sum eru nevndar í frágreiðingini hjá Kappingareftirlitinum, skriva nóg um, at norsku oljuprísirnar broytast nógv ígjøgnum vikuna. Báðar frágreiðingarnar skriva, at prísirnar toppa 2 ferðir um vikuna; mánadag og hósdag. Prísirnar eru høgir mánadag og fella so fram til hósdag; hósdag hækka prísirnar aftur og fella síðani fram til mánadag, tá teir aftur hækka. Í frágreiðingini frá 2014 framgongur, at munirnar teir ymsu dagarnar í vikuni, eru bara blivnir størri í mun til, tá frágreiðingin í 2010 varð gjørd. Sambært tølunum í norsku kanningunum kann prísurin broytast eini 40-60 oyru, alt eftir hvør dagur tað er í viku.

Tá innheintaðu prísirnar bara fevna um 1 dag í hvørjum mánaða, verður miðalprísurin fyri árið nógv treytaður av, hvørjir dagar í vikuni eru best umboðaðir í miðalprísinum. Uppgjørði miðalprísurin fyri árið samsvarar sostatt ikki við faktiska miðalprísin á allari sølu.

Er talan um brutto- ella nettoprísir?

Talan er um eitt slag av bruttoprís. Talan er um bruttoprís, sum er observeraður í nøkrum útvaldum støðum, mitt í hvørjum mánaði. Sum víst á omanfyri broytist bruttoprísurin munandi í leypi av vikuni.

Hvar stava dataini frá og hvussu stóran part av marknaðinum fevna tey um?

Fyri bensin og diesel verður prísurin roknaður sum miðal av 100 støðum deildar yvir alt landið.

Fyri “fyringsolie” verður prísurin roknaður út frá rapporteringum frá oljufeløgnum 4 ymsa staðni í landinum.

Tá prísurin uppá “fyringsolie” bara er roknaður út frá sølu 4 ymsa staðni í landinum, samsvarar uppgjörði prísurin ikki við faktiska miðalprísir av sølu í øllum landinum.

Hvussu er miðalprísurin útroknaður?

Miðalprísurin er útroknaður sum “weighted average”.

At talan er um “weighted average” merkir, at hædd verður tikin fyri støddini á oljufeløgnum, tá miðal söluprísurin verður gjørdur upp. Tvs. at miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga lítlari oljusølu telja minni enn miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga stórar oljusølu, tá samlaði miðalprísurin verður gjørdur upp.

Sama ger seg galdandi, tá miðal avslátturin verður gjørdur upp, tvs. at avsláttur hjá “lítlum” feløgum telur minni enn avsláttur hjá “stórum” feløgum, tá miðal avslátturin verður gjørdur upp.

Sostatt skuldi talan verið um ein miðalprís fyri alla söluna, sum er við í uppgerðini.

6.4 Viðmerkingar til prísirnar í Svøríki

Í kap. 5 í Frágreiðingini framgongur, at prísirnir á brennievnum í Svøríki eru frá heimasíðuni hjá ES-kommissiónini (Weekly Oil Bulletin):

Talva frá kap. 6 í Frágreiðingini.

Talva 6.1.4: Prísmunur á blýfríum bensini uttan avgjöld v.m. í Føroyum og Svøríki (2005-2014)

Ár	Bensin FO	Bensin SE	Munur	Munur í %
2014	6,03	4,75	1,28	26,95
2013	6,21	5,12	1,09	21,29
2012	6,56	5,33	1,22	22,93
2011	5,94	4,64	1,29	27,85
2010	4,92	3,68	1,24	33,54
2009	4,12	2,81	1,32	46,84
2008	5,25	3,64	1,61	44,34
2007	4,76	3,33	1,43	42,80
2006	4,64	3,33	1,31	39,40

Viðvíkjandi føroysku prísunum hava vit staðfest, at í nøkrum førum er munur millum prísirnar, sum Kappingareftirlitið nýtir, og prísirnar, sum Effo hevur givið Kappingareftirlitinum. Munir eru funnir fyri øll tey kannaðu oljslugini.

Tað eru fleiri stórir munir millum uppgerðarháttin á føroysku prísunum og svensku prísunum. Í mun til føroysku prísirnar eru svensku prísirnar bara fyri 1 dag í hvørjari viku og teir umboða bara 20-50% av allari oljslugu.

Niðanfyri er endurgivið nakað av tí, sum framgongur av Weekly Oil Bulletin um innsavnaðu upplýsingarnar:

Hvørjar dagar fevna prísirnar um?

Prísirnar fevna bara um prísir, sum eru galdandi hvønn **mánadag**.

Sambært norsku kanningini frá 2014, sum er umrødd í kanningini hjá Kappingareftirlitinum, broytast teir svensku prísirnar eisini nógv (eins og teir norsku) í leypi av vikuni. Sambært norsku kanningini vísir ein nýggj svensk kanning, at prísirnar í Svøríki hava 2 toppar, sum eru týsdag og hósdag; tvs. at prísirnar eru høgir týsdag og falla so fram til hósdag eftirmiddag, tá teir aftur hækka. Prísirnar falla so aftur frá hósdag eftirmiddag og fram til týsdag.

Er talan um brutto- ella nettoprísir?

Talan er um eitt slag av bruttoprísir. Norska kanningin frá 2014 nýtir orðið “anbefalt pris” um tann svenska prísir. Norska kanningin skrivur víðari um hugtakið “anbefalt pris”:

“Anbefalt pris i Sverige tilsvarende den prisen som observeres i Norge når prisen er på sitt høyeste punkt i uken.”

Hettar merkir, at hóast prísirnar eru innheintaðir mánadag, so er talan ikki um bruttoprísir, sum eru observeraðir mánadag; hinvegin er talan um “anbefalt” bruttoprísir fyri vikuna. Sum nevnt omanfyri broytist bruttoprísir gjøgnum vikuna, og sostatt er uppgivni prísirnar ikki umboðandi fyri bruttoprísir alla vikuna.

Í sambandi við útrokning av miðal er prísurin á ómannaðum støðum settur til 15 oyru lægri fyri bensin og 17 oyru lægri fyri diesel enn “vanligi” prísurin. Sostatt er prísurin fyri ómannaðar støðir ein “settur” prísur; talan er sostatt ikki um ein prís, sum oljufeløgini hava innrapporterað leypandi.

Hvar stava dataini frá og hvussu stóran part av marknaðinum fevna tey um?

Higartil hava prísirnir stavað frá 3 oljufeløgum, Preem, OK og Q8, sum hava ein marknaðarpart uppá millum 20-50% alt eftir, hvat oljuslag talan er um.

Tvs. at miðalprísirnir í nógvum førum stava frá væl undir helvtini av söluni í Svøríki, og tí neyvnan eru fult út umboðandi fyri alla söluna.

Hvussu er miðalprísurin útroknaður?

Fyri bensin og diesel er talan um “weighted average”.

At talan er um “weighted average” merkir, at hædd verður tikin fyri støddini á oljufeløgnum, tá miðal söluprísurin verður gjørdur upp. Tvs. at miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga lítlari oljusølu, telja minni enn miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga stórari oljusølu, tá samlaði miðalprísurin verður gjørdur upp. Sostatt skuldi talan verið um ein miðalprís fyri alla söluna, sum er við í uppgerðini.

Fyri Heating oil er miðalprísurin útroknaður sum “arithmetic average”.

At talan er um “arithmetic average” merkir m.a., at miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga lítlari oljusølu og miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga stórari oljusølu telja líka, tá samlaði miðalprísurin verður gjørdur upp. Sostatt er talan ikki um ein miðalprís fyri alla söluna, sum er við í uppgerðini.

6.5 Viðmerkingar til prísirnar í Finlandi

Í kap. 5 í Frágreiðingini framgongur, at prísirnir á brennievnum í Finlandi eru frá heimasíðuni hjá ES-kommissionini (Weekly Oil Bulletin):

Talva frá kap. 6 í Frágreiðingini.

Talva 6.1.5: Prísmunur á blýfríum bensini í Føroyum og Finlandi (2005-2014)

Ár	Bensin FO	Bensin FI	Munur	Munur í %
2014	6,03	5	1,03	20,6
2013	6,21	5,26	0,95	18,1
2012	6,56	5,45	1,11	20,3
2011	5,94	4,94	0,99	20,1
2010	4,92	4,11	0,81	19,6
2009	4,12	3,23	0,89	27,6
2008	5,25	4,22	1,03	24,4
2007	4,76	3,55	1,21	34,1
2006	4,64	3,47	1,17	33,8
2005	4,25	3,02	1,22	40,5

Kelda: ES Kommissiónin, P/f Magn og P/f Effo

Viðvíkjandi føroysku prísunum hava vit staðfest, at í nøkrum førum er munur millum prísirnar, sum Kappingareftirlitið nýtir, og prísirnar, sum Effo hevur givið Kappingareftirlitinum. Munir eru funnir fyri øll tey kannaðu oljulsøgini.

Tað eru fleiri stórir munir millum uppgerðarháttin á føroysku prísunum og finsku prísunum. Í mun til føroysku prísirnar eru finsku prísirnar bara fyri 1 dag í hvørjari viku og teir umboða bara 20-55% av allari oljusølu. Partur av prísunum stavar frá eini opnari heimasíðu.

Niðanfyrir er endurgivið nakað av tí, sum framgongur av Weekly Oil Bulletin um innsavnaðu upplýsingarnar:

Hvørjar dagar fevna prísirnar um?

Prísirnar fevna bara um prísir, sum eru galdandi hvønn sunnudag.

Sum víst á omanfyrir broytast prísirnar í Norra og Svøríki munandi í leypi av vikuni. Vit hava ikki kannað eftir, hvussu hettar mynstrið er í Finlandi.

Er talan um brutto- ella nettoprísir?

Talan er um eitt slag av bruttoprísir. Nógvar óvissur eru við uppgivna prísinum; prísirnar fevna bara um sunnudag, hann umboðar lutfalsliga lítlan part av söluni og prísirnar verður lutvíst innheintaður á eini opnari heimasíðu.

Hvar stava dataini frá og hvussu stóran part av marknaðinum fevna tey um?

Fyri bensin og diesel stava prísirnar frá eini opnari heimasíðu, har sum kundar kunnu innsenda prísir. Kundar sum svara til millum 20 og 30% av marknaðinum plaga at senda inn.

Fyri **Heating oil** stava prísirnar frá 2 oljufeløgum sum hava ein samlaðan marknaðarpart uppá 55,7%. Prísirnar eru innheintaðir frá 4 býum.

Tvs. at tað á ongan hátt er tryggjað, at innheintaðu prísirnir eru umboðandi fyri alt landið. Uppgjørði miðalprísurin fyri árið samsvarar sostatt ikki við faktiska miðalprísin á allari sølu í Finlandi.

Hvussu er miðalprísurin útroknaður ?

Miðalprísurin er útroknaður sum “arithmetic average”.

At talan er um “arithmetic average” merkir m.a., at miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga lítlari oljusølu og miðalprísirnir hjá feløgum við lutfalsliga stórari oljusølu telja líka, tá samlaði miðalprísurin verður gjørdur upp. Sostatt er talan ikki um ein miðalprís fyri alla søluna, sum er við í uppgerðini.

6.6 Viðmerkingar til prísirnar í ES

Í kap. 5 í Frágreiðingini framgongur, at prísirnir á brennievnum í ES eru frá heimasíðuni hjá ES-kommissiónini (Weekly Oil Bulletin).

Talva frá kap. 6 í Frágreiðingini.

Talva 6.1.6: Prísmunur á blýfrum bensini í Føroyum og ES (2005-2014)

Ár	Bensin FO	Bensin ES	Munur	Munur í %
2014	6,03	4,78	1,25	26,2
2013	6,21	5,08	1,13	22,2
2012	6,56	5,38	1,18	22,0
2011	5,94	4,85	1,09	22,5
2010	4,92	3,99	0,93	23,3
2009	4,12	3,16	0,96	30,4
2008	5,25	3,91	1,34	34,2
2007	4,76	3,68	1,09	29,5
2006	4,64	3,48	1,16	33,2
2005	4,25	3,18	1,07	33,6

Kelda: ES Kommissiónin, P/f Magn og P/f Effo

Viðvíkjandi føroysku prísunum hava vit staðfest, at í nøkrum førum er munur millum prísirnar, sum Kappingareftirlitið nýtir, og prísirnar, sum Effo hevur givið Kappingareftirlitinum. Munir eru funnir fyri øll tey kannaðu oljulsøgini.

Við tað at talan er um oljuprísir úr nógvum ymsum londum, eru innheintingarhættirnir sera ymiskir.

Tað eru fleiri stórir munir millum uppgerðarháttin á føroysku prísunum og prísunum í ES. Prísirnir í ES eru ein blandingur av nógvum ymiskum uppgerðarhættum, so til ber ikki á ein einfalda hátt, at gera nakað yvirlit yvir munirnar.

Í skjali 3 er gjørt eitt yvirlit yvir tey ymsu londini, um tey brúka brutto- ella nettoprísir og hvørja olju, talan er um. Sum sæst, er ymiskt, hvussu gjørt verður í ymsu londunum.

Niðanfyri er givin ein stuttur samandráttur av tí, sum framgongur av Weekly Oil Bulletin um innsavnaðu upplýsingarnar í teimum ymsu londunum:

Hvørjar dagar fevna prísirnir um?

Sera ymiskt. Nøkur lond innsavna prísir hvønn dag, meðan nógv lond innsavna prísir ein dag um vikuna.

Av stórum londum kunnu nevnast:

- Týskland: Mánadag
- Frankaríki: Fríggjadag
- Bretland: Mánadag
- Spania: Hvønn dag

Prísirnir fevna sostatt ikki um alla oljusølu. Vit hava ikki kannað eftir, um prísirnir eru ymiskir teir ymsu dagarnar í vikuni eins og teir eru í Norra og Svøríki.

Er talan um brutto- ella nettoprísir?

Nøkur lond brúka eitt slag av bruttoprísium uttan avsláttur, nøkur lond brúka eitt slag av nettoprísium við avslátttri, meðan onnur ikki upplýsa um talan er um brutto- ella nettoprísir.

Av stórum londum kunnu nevnast:

- Týskland: Eitt slag av bruttoprísium.
- Frankaríki: Eitt slag av nettoprísium.
- Bretland: ikki upplýst fyri ES-kommissiónini um talan er um brutto- ella nettoprísir
- Spania: Eitt slag av nettoprísium, har ein útroknaður avsláttur er trektur frá

Sum sæst nýta 4 av teimum stóru ES londunum, 4 ymsar hættir at gera prísir upp uppá.

Tá prísirnir í teimum ymsu ES-londunum er uppgjørdur á so ymsan hátt, er ógjørligt at siga, hvussu miðalprísurin í ES er uppgjørdur. Er talan um eitt slag av bruttoprísium, eitt slag av nettoprísium ella okkurt mitt í millum ?

Eftir okkara tykki er tað meiningsleyst at útrokna eitt miðal í hesum føri.

Hvar stava dataini frá og hvussu stóran part av marknaðinum fevna tey um?

Dataini stava í flestu førum frá oljufeløgum v.m.

Tað er ymiskt, hvussu stórir partur av marknaðinum er umboðaður - sum oftast omanfyri 50%.

Hvussu er miðalprísurin útroknaður?

Nøkur lond brúka “arithmetic average” meðan onnur brúka “weighted average”.

6.7 Samanumtikið um talvurnar í kap. 6 í Frágreiðingini

6.7.1 Uppgjavu prísirnir í teimum ymsu londunum eru ikki samanberiligir

Sum nevnt omanfyri ávarðar ES-kommissionin móti at brúka tøluni frá teirra heimasíðu, tá samanberingar verða gjørdar millum lond, tí tøluni eru ikki samanberilig.

Í sambandi við okkara kanning av prísunum, eru vit eisini komin fram á nógv viðurskifti, sum ikki eru samanberilig, tá söluprísirnir í teimum ymsu londunum er uppgjørdur.

Tí kann staðfestast, at söluprísirnir, sum Kappingareftirlitið hevur innheintað í teimum ymsu londunum, ikki eru samanberiligir við teir føroysku prísirnar m.a. út frá teirri orsök, at summir av söluprísunum eru eitt slag av bruttoprísi, meðan aðrir eru eitt slag av nettoprísi. Bæði brutto- og nettoprísirnir eru uppgjørdar á nógvar ymsar hættir.

Harafturat eru fleiri týðandi munir, sosum:

- Flestu londini innsavna prísir 1 dag um vikuna (ikki sama dag), nøkur 1 dag um mánaðin meðan aftur onnur innheinta hvønn dag
- Oljusløgini í ymsu londunum eru ikki eins
- Innheintaðu prísirnir umboða ymiskar marknaðarpartar í einstøku londunum
- Innheintaðu prísirnir eru í summum førum “arithmetic average” og í øðrum førum “weighted average”

Fyri prísirnar í Danmark kann harafturat nevast, at tað er týðandi munur millum prísirnar, sum nýtir verða í frágreiðingini (og sum stava frá heimasíðuni hjá ES-kommissionini) og prísirnar, sum framganga av heimasíðuni hjá EOF (energi- og olieforum). Effo ger vikuliga samanberingar millum prísirnar í Føroyum og Danmark út frá prísnum sum framganga av heimasíðuni hjá EOF.

6.7.2 Eftirkannan av prísnum

Í sambandi við eftirkannan av prísnum er komið eftir, at í nøkrum førum er munur millum teir prísir, sum Kappingareftirlitið nýtir og teir prísir, sum Kappingareftirlitið hevur fingið frá Effo. Hettar er galdandi fyri øll oljusløgini.

Harafturat hava vit staðfest, at tað í nøkrum førum er munur millum upplýsingarnar um Platts, sum Kappingareftirlitið nýtir og upplýsingarnar um Platts, sum Kappingareftirlitið hevur fingið frá Effo.

6.7.3 Alt í alt

Alt í alt má sigast, at prísirnir, sum Kappingareftirlitið brúkar, lutvíst eru skeivir og lutvíst ikki eru samanberiligir við føroysku prísirnar. Summir prísir, sum samanborið verður við, eru eitt slag av bruttoprísi, meðan aðrir eru eitt slag av nettoprísi, og í flestu førum eru prísirnir ikki umboðandi fyri søluna í øllum landinum.

Vit meta, at tað er ikki í lagi, at Kappingareftirlitið ókritiskt brúkar ósamanberilig tøl og ger víttfevandi niðurstøður út frá skeivum samanberingargrundarlagi.

7 Viðmerkingar til 6.4.1 og 6.5: Meirkostnaður í mun til onnur lond

Í petti 6.4.1 í kanningin verður gjørd ein uppgerð yvir, hvønn meirkostnað føroyska samfelagið hevur goldið fyri einstøku brennievnini sammet við okkara grannalond.

Hetta verður gjørt við at rokna út:

- Meirkostnaður = Litratal í Føroyum x (Søluprísur í Føroyum minus søluprísur í hinum londunum)

Út frá samanberingini kemur Kappingareftirlitið í petti 6.5 til hesa niðurstøðu:

“Út frá hesum staðfestingum hevur Kappingareftirlitið útroknað, at fylgjurnar av hesum hava verið ein stórur meirkostnaður fyri føroyska samfelagið. Hesin meirkostnaðurin er samanlagt 33 mió.kr. árliga í mun til norðanlond, ella samanlagt 81 mió.kr. í mun til ES.”

Kappingareftirlitið er eftirfylgjandi komið eftir, at tøluni í uppskotinum til frágreiðing eru eitt sindur skeiv og hevur gjørt nýggjar útrokningar. Broytingin er ótýðandi, men so vítt vit duga at síggja, er framvegis ein (lítill) roknifeilur í samanberingini við norðanlond.

Sum nevnt fleiri ferðir meta vit, at hettar ikki er ein røtt samanbering út frá teirri orsök, at søluprísirnir í teimum ymsu londunum ikki eru uppgjørdir eins og tí ikki samanberiligir. Heldur ikki verður tikin hædd fyri, at stórur partur av nøgdunum verður seldur við avslátri.

Út frá tankagongdini hjá Kappingareftirlitinum um “Best Practice” má omanfyrinevnda samanbering við ES merkja, at Kappingareftirlitið metir, at við at innføra somu kapping sum ES hevur, kunnu føroysku søluprísirnir lækka, soleiðis at vit í Føroyum spara í miðal 81 mió.kr. í oljuútreiðslum árliga.

Fyri at geva eina fatan av støddarlutfallinum av tølunum hjá Kappingareftirlitinum kann nevast:

- at samlaða úrlitið hjá Magn og Effo árinum 2004-2014 var í miðal 29 mió.kr. um árið, og
- at samlaðu lønarútreiðslurnar hjá Magn og Effo árinum 2004-2014 vóru í miðal umleið 58 mió.kr.

Út frá hesum verður tað eftir okkara tykki torført hjá føroysku oljufeløgnum at lækka nettoinntøkurnar við 81 mió.kr. árliga.

Vit vilja vísa á, at um Kappingareftirlitið hevði gjørt somu samanbering millum Føroyar og Danmark og millum Føroyar og Norra, hevði myndin verið ein heilt onnur. Við (nýggju) tølunum hjá Kappingareftirlitinum og við vendingunum hjá Kappingareftirlitinum hevði ein tílík kanning víst, at:

- Føroyska samfelagið hevur havt ein minnikostnað uppá 22 mió.kr. árliga í mun til Danmark og ein minnikostnað uppá 42 mió.kr. árliga í mun til Norra árinum 2004–2014.

7.1 Samanumtikið um meirkostnað í mun til onnur lond

Tað okkara fatan, at samanberingar av hesum slagi ikki geva nakra meining, lutvíst tí at sølu-prísirnir ikki eru samanberiligir (uppgjørdir á ymsan hátt) og at stórir partur av nøgdunum verður seld við avslátri og lutvíst tí, at tey lond, sum samanborið verður við, ikki eru samanberilig við Føroyar og at stórir partur verður seldur við avslátri.

Tí eru samanberingarnar hjá Kappingareftirlitinum bæði skeivar og misvísandi.

8 Viðmerkingar til 6.4.3: Samanberingar av roknskapartølum

8.1 Samanbering við onnur lond

8.1.1 Inngangur

Í petti 6.4.3 verður gjørd ein samanbering av, hvussu føroysku oljufeløgini klára seg í mun til oljufeløg í Danmark, Norra og Svøríki.

Í kanningini verður hettar gjørt við at samanbera Return on invested capital (ROIC) hjá teimum ymsu feløgnum.

Vit hava eisini fingið atgongd til taltilfarið, sum er grundarlag fyri Mynd 6.4.3A í frágreiðingini.

Niðanfyrri er víst á ymisk viðurskifti, sum bæði hvør sær og ikki minst til samans gera, at vit meta, at tøluni ikki eru røtt og samanberilig.

Viðmerkingarnar kunnu bítast í tveir partar:

1. Tøluni fevna ikki um alla oljusølu í Norra (bara “Detailhandel med drivstof til motorvogne” er við) og í Svøríki er týðandi søla til útlendið við í tølunum.
2. Týðandi javningar mugu gerast í bæði “Úrslit áðrenn rentur” og í “Ogn í alt” fyri at fáa útlendsku tøluni samanberilig við føroysku tøluni.

Vit hava ongar upplýsingar, sum kunnu gera at vit javna fyri viðmerking nr. 1.

Vit hava heldur ikki nøktandi tilfar til at gera neyvar javningar viðvíkjandi nr. 2, men við at gera tær javningar, sum vit beinleiðis síggja skulu gerast, meta vit, at avkastið í Føroyum liggur á sama støði sum í hinum londunum.

Tað framgongur av roknskapunum hjá fleiri av teimum donsku og svensku feløgnum, at ársúrslitið fyri 2014 í týðandi mun er ávirkað av stórum goymslutapum orsakað av príslækkingum (lagertab på grund af prisudviklingen).

8.1.2 Eitt sindur um hugtakið ROIC

Í kanningini hjá Kappingareftirlitinum verður ROIC roknað soleiðis:

$$\text{ROIC} = \text{Úrslit áðrenn rentur/Ogn í alt}$$

Í kanningini brúkar Kappingareftirlitið “Ogn í alt” sum útryk fyri “Invested capital”. Kappingareftirlitið ger tó nógv fyri at javna “Ogn í alt” fyri “Excess Cash”.

Sum nevnt stendur ROIC fyri Return on invested capital. Í “Anbefalinger og Nøgletal 2015” skrivar Finansforeningen m.a.:

”Investeret kapital defineres generelt som summen af driftsmæssige immaterielle og materielle anlægsaktiver samt nettoarbejdskapital”.

Eftir hesum skulu fyri tað fyrsta

- bara ”driftsmæssige” støðisognir takast við,

og fyri tað næsta skal

- bara ”nettoarbejdskapital” takast við

Í kanningini hjá Kappingareftirlitinum verða allar ognir tiknar við, bæði ”driftsmæssige” og ”ikki-driftsmæssige” støðisognir og í kanningini trekkir Kappingareftirlitið ikki ”ikki-rentuberandi skuld” frá.

Hettar merkir, sum víst verður á niðanfyri, at nógvar javningar, sum áttu at verið gjørdar í tølunum, ikki eru gjørdar.

8.1.3 Tølini í frágreiðingini eru broytt eftirfylgjandi

Í mun til roknskapartølini, sum eru við í uppskotinum til Frágreiðing, sum er dagfest 6. august 2015, eru gjørdar fleiri broytingar í teimum nýggju tølunum, sum vit eftirfylgjandi hava fingið.

Av broytingum, sum vit duga at síggja, kunnu nevast:

- Nýggju tølini fevna um ári 2010-2014 í meðan tølini í uppskotinum fevna um 2009-2013.
- Í tølunum í fyrra uppskotinum var bland komið millum ár, serliga at tølini vóru forskotin – hesin feilur sær út til at verða rættaður í nýggju tølunum.
- Í tølunum í fyrra uppskotinum var blandað millum mió.kr. og mia.kr. í svensku tølunum – hesin feilurin sær út til at verða rættaður í nýggju tølunum.

8.1.4 Ikki samanberiligt virksemini

Tølini í Danmark og Svøríki fevna um nøkur feløg, sum selja olju, meðan tølini frá Norra stava frá norsku Hagstovuni og fevna bara um vinnugreinina “Detailhandel med drivstoff til motorvogne”.

Hetta merkir fyri tað fyrsta, at virksemini, sum norsku tølini eru fyri, ikki er samanberiligt við virksemini í hinum londunum. Harafturat er ikki møguligt at síggja akkurát, hvussu komið er fram til norsku tølini.

Føroysku, donsku og svensku feløgini, sum eru við í kanningini, selja annað enn olju og tí er bæði ”Úrslit áðrenn rentur” og ”Ogn í alt” eisini ávirkað av øðrum enn oljusølu.

Kanningin nevnr einki um hettar, men tað er ikki óhugsandi, at annað virksemini enn oljusøla ikki hevur eins ávirkan á ”Úrslit áðrenn rentur” og ”Ogn í alt” í teimum ymsu londunum.

Út frá hesum kann sigast fyri vist, at roknskapartølini fyri Norra ikki eru samanberilig við tølini í hinum londunum. Hinvegin er ógreitt, í hvønn mun tølini í Føroyum eru samanberilig við tølini í Danmark og Svøríki, tá hugsað verður um, at tølini eru íroknað “annað virksemin”.

8.1.5 Svensku tølini eru merkt av sølu til útlandið

Serliga svensku tølini fevna ikki bara um sølu í Svøríki.

Nevnast kann, at av roknskapinum fyri 2014 hjá tí størsta svenska felagnum (PREEM AB, sum stendur fyri meira enn 50% av samlaðu søluni), sum er við í kanningini, framgongur, at av samlaðu nettosøluni (søla minus avgjöld) uppá SEK 84,4 mia. eru bara SEK 30,5 mia. søla í Svøríki. Hinvegin eru SEK 7,9 mia. søla í hinum norðanlondunum, meðan SEK 46,0 mia. eru seldar í øðrum londum, harav mest til Týskland, Frankaríki, England, Holland og Norðuramerika.

Í 2013 var samlaða nettosølan hjá PREEM AB uppá SEK 79,4 mia., harav SEK 35,8 mia. var søla í Svøríki.

Út frá hesum kann sigast, at tey svensku roknskapartølini ikki kunnu nýtast sum mát fyri, hvussu nógv svensku feløgini vinna uppá at selja olju í Svøríki.

8.1.6 Samanberiligar roknskaparreglur ?

Roknskaparreglur kunnu verða ymiskar í ymsu londunum, lutvíst tí at lógarkrøvini eru ymisk og lutvíst tí at siðvenja mennist ymiskt í teimum ymsu londunum.

Roknskaparreglurnar kunnu eisini verða ymiskar alt eftir um talan er um eitt “lítið” felag ella talan er um eitt “stórt” felag. Harafturat kunnu roknskaparreglurnar verða ymiskar fyri børsskrásett feløg í mun til ikki børsskrásett feløg.

Kanningin inniheldur onga samanbering av roknskaparreglum í teimum ymsu londunum og einki er gjørt fyri at meta um, hvussu møguligir munir kunnu ávirka samanberingina av ROIC.

8.1.7 Avskrivningar á materiellu støðisognini

Eitt sum framgongur týðiliga av roknskapartølunum er, at materiella støðisognin verður avskrivað nógv skjótari í Danmark, Norra og Svøríki enn í Føroyum.

Árini 2012-2014 vóru ársliga avskrivningarnar í føroysku feløgnum 7-9% av materiellu støðisognini, meðan avskrivningarnar fyri dansku feløgini, sum eru við í kanningini, vóru 12-15%, og fyri tey svensku feløgini vóru ársliga avskrivningarnar 11-12%. Í Norra lá avskrivningarprosentin á 14-15% fyri árini 2009-2012, meðan tað fall til sløk 10% í 2013.

Hetta merkir, at avskrivningarnar í Føroyum eru nógv lægri enn í hinum londunum, og harvið verður ROIC væl hægri í Føroyum.

8.1.8 ”Ogn í alt” er ávirkað av týðandi millumverandi við konsernifeløg/samtaksfeløg
Fyri nøkur av útlendsku feløgnum er galdandi, at “Ogn í alt” í týðandi mun er ávirkað av stórum tilgóðahavandi hjá øðrum feløgum í samtakinum.

Hettar hevur tann týdning, at “Ogn í alt” verður ov høg í hinum londunum í mun til í Føroyum og harvið verður ROIC ov lágt.

8.1.9 ”Ogn í alt” er ávirkað av týðandi íløgum í dótturfeløg
Fyri nøkur av útlendsku feløgnum er galdandi, at “Ogn í alt” í týðandi mun er ávirkað av stórum íløgum í dótturfeløg, uttan at úrslitið frá hesum dótturfeløgum er við í “Úrslit áðrenn rentur”.

Hettar hevur tann týdning, at “Ogn í alt” verður ov høg í hinum londunum í mun til í Føroyum og harvið verður ROIC ov lágt.

8.1.10 ”Ogn í alt” er ávirkað av avgjöldum til tað almenna
Fyri nøkur av útlendsku feløgnum er galdandi, at figgjarstöðurnar eru “uppblástar” av avgjöldum til tað almenna. Avgjöldini til tað almenna eru bæði við sum áogon hjá kundum og við sum skuld til tað almenna.

Hettar hevur tann týdning, at “Ogn í alt” verður ov høg í hinum londunum í mun til í Føroyum og harvið verður ROIC ov lágt.

8.1.11 Nakrar ognir mangla í føroysku tølunum
Í petti 3.1 í kanninginini framgongur, at tað er landið sum eigur tangarnar í Sørvági og Søldarfirði. Hesar ognir eru sostatt ikki við í “Ogn í alt” fyri føroysku feløgini og hædd verður ikki tikin fyri hesum í samanberingini.

Hettar hevur tann týdning, at “Ogn í alt” í Føroyum verður ov lág, og harvið verður ROIC ov høgt.

8.1.12 Transfer pricing-problematikkurin
Nøkur av feløgnum eru partar av altjóða konsernum og í nøkrum førum má roknast við, at stórir samhandil er millum ymsu feløgini í konsernunum. Talan er bæði um samhandil við keyp og sølu av olju og við keyp og sølu av tænastrásum v.m. av ymsum slag.

Tað er alment kent, at skattamyndugleikarnir í nógvum førum hava reist spurningin, um samhandil millum altjóða konsernifeløg er farin fram til marknaðarprísir v.m. ella ikki. Ymsar skatta- og avgjaldsreglur gera, at feløgini hava áhuga í at leggja sølu og yvirskot har, sum skatturin er lægst.

Vit hava ongan kunnleika um, at hettar er ein trupulleiki viðvíkjandi feløgum, sum eru við í kanninginini, men vilja bert vísa á, at hettar er ein møguligur trupulleiki, tá samanborið verður.

8.1.13 Samanumtikið um roknskaparliga samanbering við onnur lond

Vit meta, at niðurstøðurnar hjá Kappingareftirlitinum um avkastið hjá føroysku feløgnum í mun til avkastið hjá útlendsku feløgnum, lutvíst eru skeivar og at tøluni lutvíst ikki eru samanberilig.

Kappingareftirlitið nýtir hugtakið ROIC í sínum samanberingum av, hvussu feløgini í ymsu londunum klára seg, og hvussu avkastið hevur verið yvir tíð.

Vit kunnu staðfesta, at útrokningarnar hjá Kappingareftirlitinum viðvíkjandi ROIC eru skeivar. M.a. manglar Kappingareftirlitið at draga “ikki-driftsmæssige” ognir frá, tá roknað verður.

Harafturat kunnu vit staðfesta, at tøluni, sum Kappingareftirlitið nýtir fyri tey ymsu londini, ikki eru samanberilig. M.a. fevna norsku roknskapartøluni bara um detailhandil við olju til motorakfør, meðan týðandi oljusøla til útlandið er við í svensku tølunum. Harvið eru svensku og norsku tøluni ikki samanberilig við føroysku tøluni.

Út frá hesum er ikki møguligt at koma við nakrari endaligari meting av, hvørt føroysku feløgini klára seg betur ella verri enn samsvarandi útlendsk feløg. Við at gera tær javningar, sum vit hava upplýsingar til, er tað tó okkara fatan, at avkastið hjá føroysku feløgnum ikki víkur frá avkastinum hjá útlendsku feløgnum.

8.2 Samanbering av avkastinum hjá føroysku feløgnum yvir tíð

Í kanningini verður gjørd ein samanbering av avkastinum hjá Magn og Effo fyri árinum 2004 til 2014.

Niðurstøðan hjá Kappingareftirlitinum er, at avkastið er vorðið betur, eftir at feløgini gjørdust sjálvstøðug í 2008.

Í hesum sambandi kann fyrst verða nevnt, at sum nevnt omanfyri tekur útrokningarhátturin hjá Kappingareftirlitinum av ROIC ikki hædd fyri, at ikki-rentuberandi skuld burdi verið trekt burturav, tá ”Invested capital” verður gjørt upp. Hettar hevur nakað av ávirkan á úrslitið.

Í kanningini hjá Kappingareftirlitinum verða harafturat gjørdar javningar fyri uppskrivingarnar á materiellu støðisognini, sum gjørdar vórðu í sambandi við handlarnar av Magn og Effo í 2007/08 og av tí goodwill, sum tá kom inn í roknskapin.

Í kanningini verður “Ogn í alt” minkað við goodwill fyri árinum 2008 og frameftir. Meðan fyri árinum 2007 og aftureftir verður “Ogn í alt” økt við uppskrivingum. Sambært kanningini verður hettar gjørt fyri at gera árinum samanberilig. Tvs. at øll árinum eru uttan goodwill og øll árinum eru til uppskrivað virði á materiellu støðisognini.

Eftir okkara tykki er hettar ein sera ivasamur máti at gera samanberingina uppá. Í hvussu er tvær fyrirtreytir skulu verða uppfyltar, fyri at hettar skal vera í lagi, og sum vit meta ikki eru til staðar:

1. ognirnar og virkseimið skuldu hava sama virði árinum 2004-2007, sum í 2007/2008 tá handilin fór fram, og

2. eigararnir skuldu vita av, at ognirnar høvdu hettar “meir-virði” í mun til bókað virði og kravdu renting í mun til hægri virðið.

Orsøkin til at vit meta, at hesar fyritleyritir mugu verða til staðar, fyrri at man kann gera nevndu javningar, er tann, at man ikki kann gera rentingina upp:

- Ad. 1: út frá virðum, sum ikki vóru tilstaðar tað árið uppgerðin viðvíkur, og/ella
- Ad. 2: út frá virðum, sum eigararnir ikki vistu av tað árið uppgerðin viðvíkur.

Viðvíkjandi fyrri fyritleyritini er at siga, at virðið á ognum og feløgum yvirhøvur broyktist allatíðina. Harafturat er alment kent, at prísirnir á bæði ognum og feløgum hækkaðu munandi frá 2004-07. Tíðirnar tá vóru uppgangandi og handilsvirðini toppaðu í 2007/08, beint áðrenn fíggjarkreppan tók yvir. Tí er alt sum bendir á, at söluprísurin á ognum og feløgum yvirhøvur (íroknað goodwill) vóru væl lægri árinum frammanundan handlinum í 2007/08.

Viðvíkjandi seinni fyritleyritini er at siga, at við tað at eingin almennur prísur er á ognum og ikki-skrásettum feløgum annars, vistu táverandi eigarar av feløgnum ikki neyvt, hvat hesi vóru verd. Tað er tí ivasamt, í hvønn mun táverandi eigarar kravdu renting av “ikki-bókaðum” virðum herundir meirvirðum á materiellu støðisognini og av goodwill.

Okkara meting er, at táverandi eigarar “bæði hava fingið” og eisini “meta seg hava fingið” eina hægri renting árinum 2004-2008, enn ta sum Kappingareftirlitið roknar út.

Út frá hesum meta vit, at man ikki kann gera tær javningar, sum Kappingareftirlitið ger í sambandi við samanberingina.

Um javningarnar ikki verða gjørdar í bókaðu ognunum, tvs. um ROIC verður roknað við útgangsstøði í bókaða virðinum á ”Ogn í alt”, er ROIC ikki økt frá áðrenn søluna til eftir søluna í 2007/08.

8.2.1 Samanumtikið um samanbering av avkastinum hjá føroysku feløgnum yvir tíð

Tað er okkara fatan, at niðurstøðan hjá Kappingareftirlitinum um, at avkastið er vorðið betur, eftir at feløgini gjørdust sjálvstøðug í 2008 er skeiv. Kappingareftirlitið ger nakrar javningar, uttan at fyritleyritarnar fyrri at gera javningarnar eru til staðar.

8.3 Samanumtikið um samanberingar av roknskapartølum

Vit meta, at niðurstøðurnar um avkastið hjá føroysku feløgnum í mun til útlendsku feløgini og gongdina í avkastinum hjá føroysku feløgnum eru skeivar.

Niðurstøðurnar hjá Kappingareftirlitinum byggja á skeivar útrokningar og ikki samanberiligar roknskaparupplýsingar.

9 Gera ikki beinleiðis viðmerkingar til seinnu helvt í Frágreiðingini

Vísandi til einkultu viðmerkingarnar so er tað okkara samlaða fatan, at niðurstøðurnar, sum Kappingareftirlitið hevur gjørt í Frágreiðingini, eru skeivar og/ella misvísandi. Kappingareftirlitið brúkar lutvíst fakta, sum ikki eru røtt og lutvíst fakta, sum eru gjørd upp á sera ymiskan hátt í teimum ymsu londunum (t.d. brutto- og nettoprísir). Harafturat samanber Kappingareftirlitið Føroyar við lond, sum ikki eru samanberilig við Føroyar.

Út frá hesum hevur Effo í fyrsta umfari valt ikki at gera beinleiðis viðmerkingar til niðurstøðuna í Frágreiðingini og serliga kap. 11. Vit vilja tó gera vart við, at vit als ikki eru samd við teimum hugskotum/tilmælum, sum framganga av kap. 11.

Ein má ongantíð gloyma, at Føroyar eru ein sera lítil oljumarknaður í heimshøpi. Hesin marknaður er partur av einum búskapi, sum søguliga hevur víst seg at hava sera stór sveiggj. Vit hava ilt við at síggja, hvussu tankarnir hjá Kappingareftirlitinum skuldu virka í einum veruligum gerandisdegi.

Tað eru nógv viðurskifti, sum fyri føroyska samfelagið blíva ivasom í hesum sambandinum.

Her eru spurningar sum

- Veitingartrygd til samfelagið
- Um ávísir aktorar “hoppa inn og út” úr marknaðinum, hvat gera hinir so ?
- Týdningurin av at hava stabil ar veitarar, eisini tá alheims oljumarknaðurin gongur móti
- Neyðugan bygnað og styrki, tá samráðast skal um oljukeyp á heimsmarknaðinum
- Hvør hevur ábyrgd framyvir at gera neyðugar íløgur í oljugoymslur og undirstøðukervi
- Tryggar bygnaðir fyri at verða effektivur
- Verða attraktivur partnari - m.a. mótvegis fíggarheiminum
- Hava styrkina at vera tryggur veitari, tá búskaparviðurskiftini í Føroyum ganga skeiva vegin

Hesi og fleiri onnur viðurskifti kunnu blíva aktuell.

Talan er um ein geira í samfelagnum, sum millum annað skal samráðast um keyp av oljum á heimsmarknaðinum. Seinnu árin hevur innflutningurin verið út við eina milliard krónur. Hesin marknaðurin er sera skiftandi; seinastu 15 árin hevur ráoljuprísurin í tíðarskeiðum verið uppá 150 usd/tonsið og í øðrum tíðarskeiðum niðri á 10 usd/tonsið. Hetta gevur sera stórar avbjóðingar.

Verandi oljuprísur ger, at stórar bygnaðarbroytingar fara fram innan alheims oljuvinnuna, harundir eisini á oljureinsiverkum. Hetta merkir Effo í stóran mun, nú samráðast skal um keyp av oljum.

Samanumtikið metir Effo, umframt tað at Kappingareftirlitið ikki hevur heimild at fremja ætlanirnar nevndar í kap. 11, at tankarnir hjá Kappingareftirlitinum vilja skapa sera týðandi óstabilitet í føroyska oljumarknaðinum til ógagns fyri brúkaran og samfelagið sum heild.

16.10.15

Gjørt av P/F Effo í samstarvi við SPEKT Sp/f